

VOCEA

AUTORITĂȚILOR LOCALE

BULETINUL INFORMATIV AL CONGRESULUI AUTORITĂȚILOR LOCALE DIN MOLDOVA

nr. 7 (24), 2015

AP(e)L la CALM/EDITORIALUL EDIȚIEI

ULTIMA SPERANȚĂ A DESCENTRALIZĂRII

sălt

ÎNECATUL LA MAL, SPORT MOLDOVENESC!?

Cea mai mare boală a Moldovei este lipsa de continuitate și finalitate. Avem noi inspirația mioritică să ne poticnim la capăt de drum și, chiar mai rău, s-o luăm prin hățișuri. Prin presiunea din partea CALM și a partenerilor de dezvoltare ai Republicii Moldova, din 2015, Legea Finanțelor Locale este implementată în toate localitățile. Făcând abstracție de faptul că decizia a fost una chinuită, "împinsă" constant de reprezentanții APL și cei ai organismelor internaționale, avem o lege care ar putea și trebuie să dezlege mâinile primarilor. Realitatea din Republica Moldova arată însă că, orice idee bună, utilă și extrem de necesară pentru comunitățile locale și întreaga țară, poate fi ușor discreditată și redusă la zero prin lipsa de interes, voință și acțiuni concrete în vederea implementării ei adecvate. Oricât de bună ar fi, norma devine una inutilă atâta timp cât nu sunt clarificate mecanismele de aplicare și asigurată implementarea concomitentă a tuturor etapelor reformei finanțelor locale. Așadar, am făcut doar primul pas și... ne-am oprit. Această lipsă cronică de consecvență a puterii centrale discreditează întreaga reformă a descentralizării, pune în genunchi APL și blochează orice proces de dezvoltare socio-economică a localităților și a țării în general. Nemaivorbind de pierderea ultimelor picături de încredere atât din partea APL, cât și din partea partenerilor de dezvoltare ai Republicii Moldova, care au investit enorm în această reformă fără a vedea careva efecte practice.

Cu referire directă la ceea ce se întâmplă în domeniul administrației publice și cel al descentralizării, trebuie să menționăm că, în pofida faptului că încă în 2012 a fost adoptată prin LEGE Strategia Națională de Descentralizare, a fost adoptat un plan de acțiuni cu foarte multe măsuri concrete care trebuiau să fie realizate până în 2015, suntem deja la finele anului 2015 și peste 80 la sută din sarcini nu au fost realizate. Aceasta ne trezește foarte mare îngrijorare, deoarece, în așa fel, noi discredităm complet această reformă a descentralizării administrației publice locale și, astfel, pericolul este ca încă mulți ani să nu ne mișcăm înainte în acest domeniu.

Administrația publică locală dorește niște lucruri deja simple ca bună ziua. Noi ne-am săturat de declarații sterile și de strategii utopice, planuri de acțiuni grandioase! Ne dorim niște acțiuni foarte concrete, care demult sunt puse pe hârtie și se regăsesc inclusiv în planul de acțiuni de realizare a Acordului de Asociere Uniunea Europeană-Republica Moldova. Este ceea ce se referă la domeniul descentralizării financiare, or autoritățile locale doresc mai multe instrumente pentru a influența lucrurile la nivel de locali-

tăți. Aceasta înseamnă mai multe venituri, o mai mare libertate de a le administra ș.a.m.d. Aici este cea mai mare problemă, deoarece până în prezent, practic, toate instrumentele încă sunt concentrate la nivel central. De aceea, toate aceste instrumente trebuie să fie descentralizate, trebuie transmise către autoritatea publică locală. În afară de aceasta, primarii au nevoie de mult mai multă încredere în potențialul lor din partea clasei politice și guvernamentale, iar acesta NU numai în perioada alegerilor, când trec cu alaiul prin satele și orașele noastre viitorii/actualii demnitari. Deoarece în Republica Moldova asistăm la o situație paradoxală și ieșită din comun: **Pe de o parte, conform tuturor sondajelor, cetățenii au cea mai mare încredere în autoritățile publice locale, pe care-i aleg direct și la care se adresează în primul rând cu orice problemă. Pe de altă parte, practic toate resursele principale din stat sunt concentrate la centru și administrate în exclusivitate de către puterea/administrația centrală, care în topul încrederii cetățenilor este pe ultimele locuri.**

Continuare în pag. 2

CITATUL LUNII

PIRKKA TAPIOLA, ȘEFUL DELEGAȚIEI UE ÎN RM:

Sentimentele protestatarilor din Moldova pot fi ușor înțelese. În Moldova lipsește voința politică pentru schimbări reale. Până în momentul în care guvernarea nu are o idee foarte clară despre cum vrea să arate țara în viitorul imediat și mai îndepărtat și, mai ales, nu are un plan care să asigure pașii prin care se va ajunge acolo – lucrurile nu se vor mișca!

ULTIMA SPERANȚĂ A DESCENTRALIZĂRII SAU ÎNECATUL LA MAL, SPORT MOLDOVENESC!?

Ce avem în prezent la acest capitol? R. Moldova se află acum la cea de-a doua etapă a reformei – consolidarea bazei fiscale, etapă la care lucrurile s-au blocat lamentabil. CALM a bătut alarma în nenumărate rânduri privind necesitatea continuării reformei. Suntem în drept să ne exprimăm mirarea că, **deși de la implementarea noului sistem de finanțe locale au trecut aproape 2 ani, la nivelul instituțiilor responsabile NU există elaborate măsuri concrete care ar permite implementarea etapei a doua a reformei finanțelor locale și consolidarea bazei fiscale.**

Parcurgem un moment în care orice întârziere sau amânare a unor măsuri concrete poate compromite definitiv toate eforturile pozitive care s-au depus până acum în ceea ce privește descentralizarea în general și autonomia financiară locală, în special. În acest sens, este incredibil și lipsit de orice raționament comportamentul autorităților actuale ale statului, dar și al celor ce s-au perindat la guvernare pe parcursul ultimelor decenii, care prin iresponsabilitatea și inacțiunile sale au lipsit bugetele locale de surse sigure de venit pentru a rezolva problemele cetățenilor, în așa fel încât au privat comunitățile noastre locale de servicii și condiții de viață mai bune. Un exemplu, în acest sens, servește situația care s-a creat în domeniul evaluării bunurilor imobiliare. Din cauza incapacității administrative și financiare a puterii centrale, titlul 6 al Codului Fiscal se amână deja de zeci de ani și acest lucru se răsfrânge negativ asupra activității comunităților locale rurale. De asemenea, suferă prejudicii enorme și comunitățile locale urbane, unde conform legii urmau să fie reevaluate bunurile imobiliare o dată la trei ani. Însă acest lucru nu s-a făcut și nu se face din cauza unor prevederi legale care NU permit APL să ia inițiativa în acest domeniu. Drept consecință a faptului că statul a monopolizat și nu și îndeplinește obligațiile în domeniul evaluării bunurilor imobiliare, primăriile sunt lipsite de importante surse de venituri, în valoare de zeci de ori mai mare decât sunt acumulate în prezent la bugetele locale. Este vorba de sute de mii de lei pentru bugetele localităților rurale, și milioane - în cazul

„CU CE OCAZIE INSTITUȚIILE STATULUI SE BAGĂ ÎN BUZUNARUL PRIMĂRIILOR, CUM ESTE CAZUL SCUTIRILOR DE LA IMPOZITUL BUNURILOR IMOBILE SAU AL ALTOR SCUTIRI? DACA PARLAMENTUL ȘI GUVERNUL EMIT ACTE NORMATIVE PRIN CARE SUNT AFECTATE BUGETELE LOCALE, SĂ FIE BUNI ȘI SĂ COMPENSEZE PIERDERILE RESPECTIVE. MAI MULT CA ATÂT, CREDEM CĂ INSITUȚIILE STATULUI TREBUIE SĂ RĂSPUNDĂ PENTRU VENITURILE RATATE ÎN BUGETELE LOCALE DIN CAUZA LIPSEI DE ACȚIUNI ÎN CEA CE PRIVEȘTE EVALUAREA BUNURILOR IMOBILE! POTRIVIT CALCULELOR NOASTRE, O PRIMĂRIE MEDIE AR COLECTA DUPĂ EVALUAREA/REEVALUAREA BUNURILOR IMOBILIARE VENITURI DE CEL PUȚIN 5 ORI MAI MARI!”

celor urbane. Aceasta doar cu referire la o singură sursă de venit. În același timp, în lipsa acestor venituri, autoritățile locale sunt puse în situația să umble cu mâinile întinse pe la ambasade și donatori pentru a obține proiecte în valoare de 2-5 mii de euro.

Un alt exemplu de lipsă de viziune și abordare startegică privind dezvoltarea comunităților locale reprezintă situația actuală conform căreia impozitul pe venitul persoanelor fizice NU se colectează la locul unde acestea domiciliază și beneficiază de toate serviciile (drumuri, apă, iluminat stradal, evacuarea gunoiului, amenajarea teritoriului etc.). În toate țările care se dau drept exemplu pentru Republica Moldova (Polonia, Slovacia, Letonia etc.) este un lucru firesc și incontestabil ca acest tip de impozit să vină în bugetul localității unde persoanele respectivă DOMICILIAZĂ sau își are viza de reședință. În același timp, orașele de reședință primesc doar 20% din acest impozit.

În același context, mai multe impozite și taxe, care e normal să fie transferate către autoritățile publice locale,

ajung în harnaul centrală și sunt repartizate, de regulă, în mod netransparent și după criterii subiective. În toate țările dezvoltate, cu o guvernare locală puternică, cel puțin o parte din impozitul pe venitul persoanelor juridice rămâne în bugetul local. Zicem că vrem să stimulăm businessul local,

VIOREL FURDUI, DIRECTOR EXECUTIV CALM:

„MAI ESTE O SPERANȚĂ ȘI ȘANȘĂ DE A ADUCE UN SUFLU NOU ÎN DOMENIUL REFORMEI DESCENTRALIZĂRII, PENTRU A SCHIMBA SITUAȚIA SPRE BINE ȘI A EVITA EȘECUL TOTAL. ACEASTĂ ȘANȘĂ SE NUMEȘTE POLITICA BUGETAR-FISCALĂ PENTRU ANUL 2016, CU INCLUDEREA PREVEDERILOR AGREATE/PROMISE PRIVIND: APLICAREA TERITORIALĂ ȘI DIFERENȚIEREA SURSELOR DE FINANȚARE LA EVALUAREA BUNURILOR IMOBILE, IMPOZITUL LOCAL PE MIJLOACELE DE TRANSPORT, COLECTAREA IMPOZITULUI PE VENITUL PERSOANELOR FIZICE LA LOCUL DE DOMICILIU, COMPENSAREA SCUTIRILOR LA IMPOZITUL PE BUNURILE IMOBILIARE ETC.”

dar bugetele locale rămân fără resurse? Aceeași situație jenantă se înregistrează și privind alte potențiale surse la bugetele locale: veniturile din folosirea drumurilor, resursele naturale, obiectivelor acvatice, carierelor etc.

Asta nu e o politică de stat a dezvoltării locale. Nu e o descentralizare, ci

un simptom îngrijorător al maladiei cronice - centralizarea/monopolul, care este impedimentul principal pe calea dezvoltării țării și în procesul de implementare a reformelor în toate domeniile.

Dacă analizăm situația care s-a creat în Republica Moldova, în special în domeniul administrației publice, observăm că există niște disfuncționalități evidente între nivelul central și cel local. Orice domeniu am lua - justiție, lupta cu corupția, economia, ș.a.m.d., vedem că, practic, reformele nu merg, nu se mișcă înainte și există restanțe mari. Una dintre cauze este faptul că, la momentul potrivit, nu s-au pus prioritățile corect și nu s-a atras sufici-

entă atenție reformei administrației publice, în general, și a celei locale, în mod special. Logica este foarte simplă: cineva trebuie să implementeze toate reformele pe care și le-a asumat Republica Moldova, dar, din păcate, sistemul actual de administrație publică este depășit și nu face față sarcinilor la acest capitol.

Republica Moldova a devenit o țară a corturilor. Oamenii sunt nemulțumiți de situația din țară, iar protestul lor activ nu e nimic altceva decât paharul care se revarsă peste margini. Exceptând unele interese de culise care planează în jurul protestelor, PMAN a devenit un barometru al toleranței. Oamenii nu mai pot răbda sărăcia și lipsa de schimbare. Dar nici autoritățile publice locale, care sunt reprezentanții aleși direct de acești oameni și mai beneficiază de încrederea lor comparativ cu alte instituții ale statului. Ar trebui să fie o lecție pentru guvernare, care urmează să adopte măsuri de urgență pentru îmbunătățirea situației. **Protestatarii sunt oamenii noștri, din localitățile Republicii Moldova.**

Tocmai de aceea, tot ceea ce își doresc primarii este o descentralizare reală pentru a contribui la bunăstarea cetățenilor și la dezvoltarea satelor și orașelor. Oamenii vor simți că guvernarea nu trage doar la propria turtă, dar se gândește și ce se întâmplă dincolo de cabinetele luxoase. Este loc de mai bine, depinde de voință. **Pe agenda Parlamentului sunt mai multe proiecte de legi extrem de importante pentru APL și care, inexplicabil, se târăgănează. De asemenea, sunt elaborate o serie de măsuri și propuneri pentru politica bugetar-fiscală pentru anul 2016, care ar putea contribui la creșterea veniturilor în bugetele locale și vor reprezenta un suflu nou atât pentru reforma descentralizării pe toate dimensiunile sale, cât și pentru dezvoltarea întregii țări. De fapt, la nivel de idei, documente, planuri și propuneri legislative - este totul pregătit. Sesiunea de toamnă-iarnă a Parlamentului va fi un test, posibil ultimul, pentru a ne convinge de înțelegerea și voința reală a clasei guvernamentale actuale în domeniul descentralizării reale.** Mai este o șansă și posibilitate de a trece de la declarații la fapte concrete, pentru a schimba situația spre bine în domeniul descentralizării și pentru a evita eșecul total. Dar aceasta - cu condiția că factorii decizionali își vor da seama, cel puțin în al 12-lea ceas, că este nevoie de acțiuni urgente și fapte concrete.

BLITZ - CHESTIONAR LA TEMA ZILEI

Primarii sunt unicii funcționari aleși direct de popor. Ultimul, apăsător de griji și sărăcie, ia tot mai des calea Chișinăului pentru a protesta împotriva guvernării, despre care spune că nu face nimic pentru a îmbunătăți situația social-economică din țară. Ce cred despre această răzvrătire a votanților lor, dar și despre problemele din cadrul APL, i-am întrebat pe unii primari, membri CALM. Iată cele trei întrebări:

- 1. Protestele din țară iau amploare. În ce măsură cei care și-au instalat corturile în centrul capitalei sunt îndreptățiți să o facă?**
- 2. Situația din APL e la fel de critică? Care sunt cele 3 mai stringente probleme?**
- 3. Care ar fi 3 măsuri urgente, pe care autoritățile ar trebui să le întreprindă, astfel încât reformele din domeniul APL să se miște de pe linia moartă?**

Aureliu GUȚANU, primarul satului Plopi, raionul Dondușeni:

„CRED CĂ TREBUIE SĂ FACEM MAI PUȚINĂ POLITICĂ ȘI SĂ NE CONCENTRĂM ASUPRA A CEEA CE TREBUIE SĂ FACEM: SĂ GESTIONĂM VIAȚA SOCIALĂ ȘI ECONOMICĂ A COMUNITĂȚII!”

1. Sunt de acord cu cei ce protestează. Cred că rădăcinile acestor proteste sunt adânci și nemulțumirea cetățenilor s-a acumulat în timp. Dar momentul actual, din păcate, aceste proteste au luat o direcție politică. Consider că menirea APL este de a presta servicii, servicii pe care nu le putem oferi din cauza deficitului bugetar existent la nivel național. Cred

că această situație a dus la declanșarea protestelor.

2. Situația se schimbă, fiindcă relațiile sociale se schimbă. Toți mai mulți cetățeni plecați la muncă în străinătate se întorc cu idei foarte interesante care ar aduce beneficii întregii comunități. Aceste idei, proiecte nu se pot implementa însă din cauza lipsei banilor la buget. Altă problemă cu care se confruntă APL constă în faptul că resursele financiare alocate sunt repartizate inegal, ținându-se cont de apartenența politică sau de relații. O altă situație care creează dificultăți este starea psihologică a oamenilor: se face prea multă politică, oamenii sunt puși în fața dilemei: spre Europa sau în Uniunea Vamală. Cred că trebuie să facem mai puțină politică și să ne concentrăm asupra a ceea ce trebuie să facem: să gestionăm viața socială și economică a comunității.

3. Ca lucrurile să se miște în direcția bună avem nevoie de profesioniști. De multe ori un primar nu este pregătit din punct de vedere profesional să facă față cerințelor societății de azi. Pe lângă profesionalism, un primar trebuie să fie receptiv la problemele tuturor cetățenilor, indiferent dacă a fost susținut sau nu politic de aceștia. Dacă va fi rezolvată această problemă se vor corecta și îmbunătăți și celelalte.

Ion CHIRIAC, primarul comunei Iarova, Soroca:

„CEA MAI IMPORTANTĂ MĂSURĂ ESTE SEMNAREA DE CĂTRE GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA A ACORDULUI CU FONDUL MONETAR INTERNAȚIONAL, CA SĂ SE MIȘTE LUCRURILE ÎN CEEA CE PRIVEȘTE PROIECTELE INVESTIȚIONALE INTERNAȚIONALE!”

1. Cred că lumea nu mai crede și nu mai poate aștepta ca politicienii să-și îndeplinească promisiunile electorale, vor fapte nu vorbe, vor să obțină un rezultat de aceea stau în piață și protestează.

2. Nu pot face o comparație, pentru că sunt la primul mandat, dar problema cea mai mare este lipsa investițiilor străine în Republica Moldova. Odată cu întreruperea finanțării din extern se vor opri pe o perioadă nedeterminată și desfășurarea proiectelor investiționale pentru cetățeni.

3. Cea mai importantă măsură este semnarea de către guvernul Republicii Moldova a Acordului cu Fondul Monetar Internațional, ca să se miște lucrurile în ceea ce privește proiectele investiționale internaționale.

Emilia ALBU, primarul satului Mereșuca, Ocnița:

„TREBUIE SĂ NE ZBATEM ȘI SĂ OBȚINEM NU PENTRU NOI, CI PENTRU CETĂȚENII CARE SE AFLA ÎN SPATELE NOSTRU!”

1. Când în țara se fură miliarde este de datoria fiecărui cetățean să iasă în stradă și să ceară socoteală guvernanților, să afle unde au plecat acești bani, cine i-a luat. Nivelul de trai în țara noastră este scăzut și scade în continuare, suntem săraci, avem salarii mizere și când se fură asemenea sume sunt necesare ase-

menea proteste, fiindcă dacă vom tăcea acum se vor fură alte miliarde. Consider că acești oameni sunt îndreptățiți să iasă în stradă.

2. Într-adevăr, situația în APL nu este în cea mai bună stare. Cele mai importante trei probleme pe care doresc să le menționez sunt: reformele care bat pasul pe loc și care trebuie urgent implementate, în special descentralizarea finanțelor publice locale. Altă problemă majoră sunt veniturile proprii foarte mici, în unele primării - 10 la sută din bugetul total anual. O altă problemă pe care aș putea să o evidențiez este delegarea competențelor fără acoperire financiară prevăzută prin lege. Mă refer la încorporarea recruților, protecția civilă, atribuții delegate prin lege, pe care angajații trebuie să le îndeplinească fără a fi remunerați.

3. Trebuie să ne mobilizăm, și aici vreau să menționez meritul CALM care ne organizează, astfel ca noi să reușim să rezolvăm problemele legate de implementarea reformelor, să mișcăm carul din loc. În această dorință am ajuns tocmai la Strasbourg. Trebuie să ne zbatem și să obținem nu pentru noi, ci pentru cetățenii care se afla în spatele nostru. Un alt lucru necesar este și reforma administrativ - teritorială: chiar dacă în urma reformei vor fi comasate multe primării, conștientizez ca și alți primari că este un lucru necesar care va duce la îmbunătățirea situației în primării, prin creșterea salariilor angajaților din primării.

Eugen SĂLCUȚAN, primarul satul Mereni, Anenii Noi:

„MAJORITATEA ADMINISTRAȚIILOR PUBLICE LOCALE SUNT GATA SĂ ÎNTREPRINDĂ ACȚIUNI DE CONSOLIDARE ȘI REDRESARE A LUCRURILOR, BAZA LEGALĂ ESTE ÎNSĂ CONFUZĂ ȘI PUNE ÎN INCAPACITATE DE ACȚIUNE!”

1. După părerea mea, protestele actuale din piață nu sunt îndreptățite, deoarece sunt niște instrumente politice prin care unii își consolidează electoratul politic, mă refer la cei din fața Parlamentului, iar ceilalți pen-

BLITZ - CHESTIONAR LA TEMA ZILEI

tru a-și promova o formațiune politică nouă. Este vorba de oligarhi care stau în umbră și vor să ajungă la putere. Eu cred că aceste proteste și cerințele pe care le-au formulat protestatarii, precum demiterea guvernului, demiterea președintelui, alegeri anticipate, este o consecință a iresponsabilității cetățenilor Republicii Moldova în timpul alegerilor, atunci când se lasă ademeniți de partidele politice. Acum, nu e corect din partea lor să vină cu astfel de cerințe. Situația din țară este o consecință a culturii noastre politice și ea trebuie suportată și asumat riscul atitudinii noastre din timpul campaniei electorale. Consider că excesul de democrație de care fac uz unii cetățeni din Republica Moldova nu este îndreptățit, mai ales că este alimentat de grupuri de interese care au un singur scop: acederea la putere.

2. Guvernul Republicii Moldova, inclusiv Parlamentul și-au asumat un șir de reforme în domeniul administrației publice locale, care până la urmă și în mod tradițional nu au fost duse la capăt, nu au fost elaborate mecanisme de reformare, cu toate că s-au întreprins niște acțiuni privind reforma finanțelor publice locale. În domeniul finanțelor publice locale, o problemă esențială este consolidarea capacității financiare a administrațiilor publice locale. Alte probleme ce vizează reforma APL ar fi consolidarea bazei financiare a administrației publice locale și creșterea capacității administrației publice locale, mă refer la personal, la stimularea funcționarilor din cadrul APL.

3. Majoritatea administrațiilor publice locale sunt gata să întreprindă acțiuni de consolidare și redresare a lucrurilor, baza legală este însă confuză și pune în incapacitate de acțiune. Există metode de consolidare a capacității financiare, primarii le cunosc și sunt gata de acțiune, dar lipsește cadrul legal. Dorim să ridicăm gradul de capacitate a angajaților din primării, dar nu există însă pâghii de stimulare a acestora.

Ion CIUMAC, primarul orașului Ocnița:

„DUPĂ MODUL ÎN CARE SE DESFĂȘOARĂ IMPLEMENTAREA REFORMELOR, GUVERNUL NU PEA ȚINE CONT DE APL!”

se desfășoară implementarea reformelor, guvernul nu prea ține cont de APL. Suntem totuși optimiști și cred că va fi mai bine. O altă problemă ar fi conlucrarea APL cu administrația centrală.

3. Implementarea și finalizarea reformelor ce țin de administrația publică locală.

Ion DOLGANIUC, primarul satului Colibași, Cahul:

„CONDUCEREA ȚĂRII TREBUIE SĂ CONȘTIENTIZEZE CĂ ATÂT TIMP CÂT NU VOM AVEA STABILITATE ÎN ȚARĂ, NICIUN PROCES NU SE VA PUTEA FI URNIT DIN LOC!”

1. Profitând de aceste proteste și de nemulțumirile protestatarilor, mai multe partide politice încearcă să capete dividende politice. Cei care nu sunt implicați în politică și protestează, o fac pe bună dreptate, deoarece

problemele în țară sunt destul de mari, nivelul de trai al populației e scăzut.

2. Prima problemă vizează descentralizarea finanțelor publice locale, care se face deocamdată doar la modul declarativ, nimic nu s-a modificat, nu s-a schimbat. A doua problemă: situația din țară a stopat finanțarea și investițiile capitale, sunt de asemenea stopate și finanțările, asistența din străinătate. Bugetele locale sunt foarte mici și nu știu dacă ne vor permite să rămânem pe linia de plutire, să ne continuăm activitatea.

Nicolae MELNIC, primarul or Călărași:

„BUGETUL A FOST APROBAT DOAR ÎN LUNA MAI, LUCRU CARE A INFLUENȚAT NEGATIV ACTIVITATEA APL ȘI OAMENII AU SIMȚIT ACEST LUCRU!”

1. În unele privințe protestatarii au dreptate. Administrația centrală știe despre problemele cu care se confruntă populația și acum trebuie să urgenteze rezolvarea acestora. Bugetul a fost aprobat doar în luna mai, lucru care a influențat negativ activitatea APL și oamenii au simțit acest lucru.

2. În primul rând, formarea bugetului la nivel local. În prezent lucrăm cu bugete pe bază de performanță, lucru care ne ajută la nivel metodologic, dar nu și în ceea ce privește valoarea bugetului. Cred că impozitul pe venit de la persoane juridice trebuie să intre în bugetul local. În plus, e nevoie de crearea locurilor de muncă, mai ales la sate.

3. O primă măsură ar fi transparența în luarea deciziilor, în formarea bugetelor. Lupta cu corupția ar fi o a doua măsură și a treia - educația oamenilor. Trăim într-o societate care s-a schimbat foarte mult, dar cu concepții de acum 20 de ani.

Serghei CETULEAN, primarul comunei Parcani, Soroca:

„DACĂ NU AR TREBUI SĂ STAU LA PRIMĂRIE, SĂ ÎNDEPLINESC ATRIBUȚIILE CARE ÎMI REVIN ÎN CALITATE DE PRIMAR, AȘ FI ALĂTURI DE PROTESTATARI! LAȚUL S-A MAI LUNGIT, DAR TOT RĂMÂNEM LEGAȚI LA MÂINI!”

1. Dacă nu ar trebui să stau la primărie, să îndeplinesc atribuțiile care îmi revin în calitate de primar, aș fi alături de protestatari. Le dau dreptate sută la sută pentru că "le-a ajuns cuțitul la os", vin cu niște probleme care trebuie rezolvate în regim de urgență.

2. Situația n-a fost niciodată atât de critică cum e astăzi, spre exemplu în primăria Parcani. Corupția este una dintre problemele care necesită măsuri urgente pentru a dezrădăcina acest fenomen. Bani furați trebuie returnați, iar vinovații trași la răspundere.

3. În primul rând, reformele promise nu le putem implementa. Spre exemplu, reforma finanțelor publice - ni s-a dat posibilitatea să avem surse proprii de venit, dar suntem în imposibilitatea de a face ceva. Consiliul local ar trebui să stabilească cât costă un ha de imaș sau de pământ arabil. Sau taxele pe imobile - noi am putea stabili de sine stătător mărimea lor în teritoriu, nu să ne dicteze acest lucru de la centru. Lațul s-a mai lungit, dar tot rămânem legați la mâini. A treia, cea mai mare problemă, este politizarea tuturor sferelor din Republica Moldova, inclusiv APL de nivel întâi.

Petru FRUNZE, primarul satului Puhoi, raionul Anenii-Noi:

„NU ESTE CORECT CA UN IMPOZIT PENTRU O CASĂ CU TREI NIVELE SĂ FIE IDENTIC CU CEL PLĂTIT DE PROPRIETARUL UNUI EDIFICIU CU ACOPERIȘ DIN STUF!”

1. În Piața Marii Adunări Naționale sunt foarte mulți oameni care sunt anume din sate. Eu sunt nemulțumit de situația critică din țară, și anume de ceea ce privește devalorizarea valutei naționale și, implicit, de creșterea exagerată a prețurilor. Sunt de acord cu aceste proteste și cu încercarea oamenilor de a schimba viața în bine, dar sunt revendicări care nu fac față niciunei critici. De exemplu, cererea de alegeri anticipate ar putea aduce la o destabilizare și mai mare. Dar în rest le dau dreptate. E imposibil să administrez o localitate în situația în care în țară banii se fură banii și nu avem posibilitate să implementăm proiecte.

2. Situația în APL depinde de cine administrează acea localitate și de modul în care fiecare membru al comunității se implică în soluționarea problemelor. La nivel de țară, avem probleme serioase care vizează administrarea finanțelor publice, deoarece impozitele care urmează să fie defalcate în bugetul local, din păcate, ajung în bugetul central. Altă problemă este descentralizarea instituțiilor statului. Tot timpul suntem nevoiți - și cetățenii, dar și noi, să plecăm la raion sau la Chișinău pentru soluționarea anumitor probleme. Un alt aspect foarte principial constituie taxele care sunt stabilite la impozitul funciar. Nu este corect ca un impozit pentru o casă cu trei nivele să fie identic cu cel plătit de proprietarul unui edificiu cu acoperiș din stuf.

3. Avem nevoie de legi, de pâghii reale pentru a ne putea asigura o creștere a veniturilor din surse proprii, e nevoie de o evaluare a imobilelor, astfel încât să fie plătit conform valorii reale. Avem nevoie de o atitudine corespunzătoare din partea autorităților centrale, iar problemele pe care le semnalăm să fie rezolvate în termene restrânse.

DESCENTRALIZAREA, PE LINIE MOARTĂ: CALM AVERTIZEAZĂ DESPRE BLOCAJE SERIOASE ÎN IMPLEMENTAREA REFORMEI FINANȚELOR LOCALE!

Reforma APL riscă să fie compromisă definitiv dacă nu vor fi luate măsuri urgente pentru fortificarea bazei bugetar-fiscale a primăriilor! Este declarația făcută de membrii CALM, în cadrul unei ședințe organizată de Comisia parlamentară pentru Administrație Publică. Aceștia îndeamnă autoritățile centrale să renunțe la tonul declarativ și să întreprindă acțiuni concrete pentru redresarea situației, care scapă deja de sub control. Și asta, deoarece structurile abilitate sunt în mare întârziere în ceea ce privește adoptarea unor decizii importante, solicitate ani în șir de APL.

Membrii Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) au avertizat despre riscul blocării iminente a reformei finanțelor publice locale, în situația în care nu se vor lua măsuri urgente și prompte. Directorul executiv CALM, Viorel Furdui, a menționat că, Strategia descentralizării și Planul său de acțiuni expiră în anul 2015, iar cea mai mare parte a acțiunilor prevăzute rămân neimplementate. Totodată, se constată **o lipsă totală a voinței și interesului din partea guvernării de a avansa pe domeniul descentralizării administrative și consolidării autonomiei locale.** Totodată, în pofida promisiunilor și contrar legii, reprezentanții APL nu se regăsesc în componența unor structuri noi create, care monitorizează meritul reformei APL: „Un exemplu în acest sens reprezintă decizia

recentă a Guvernului, în baza căreia a fost creat un Consiliu privind reforma administrației publice și descentralizării, unde, spre marea noastră mirare, nu se regăsește niciun reprezentant al administrației publice locale, nu există reprezentați ai societății civile, de parcă acest proces nu-i vizează pe ei! De asemenea, mai mult, multe dintre propunerile noastre concrete de îmbunătățire a cadrului bugetar-fiscal sunt ignorate sau o decizie în cazul acestora este tergiversată.”

În replică, reprezentanții Ministerului Finanțelor, au menționat că propunerile CALM sunt încă analizate și discutate în cadrul Ministerului de Finanțe; că se elaborează un concept care va fi propus spre discuții cu toți membrii Grupului special și cei ai Grupului coordonator responsabil de elaborarea cadrului bugetar pe termen mediu, de elaborarea politicii fiscale și în cadrul căruia sunt și reprezentanți ai

autorităților publice locale, ai business-ului sau partenerii sociali patronat – sindicat.

În cadrul ședinței, primarii au solicitat din partea insti-

tuțiilor de resort **o reevaluare a tuturor imobilelor, o dată la trei ani, așa cum prevede legislația în vigoare.** Edilii au menționat că fără atingerea

acestui obiectiv, fără stabilirea unui preț real și colectarea corectă a impozitelor, bugetele locale vor ajunge la sapă de lemn. Primarii bat alarma și spun că valoarea cadastrală a imobilelor a fost stabilită acum 10 ani, iar din această cauză bugetele locale ratează, anual, zeci de mii de lei.

NICOLAE TUDOREANU, PRIMAR DE FEȘTELIȚA: „ESTE DESTUL DE RUȘINOS, ATUNCI CÂND 1 KG DE BRÂNZĂ AJUNGE LA 100 DE LEI SĂ SE PLĂTEASCĂ ATÂT DE PUȚIN PENTRU UN AR DE TEREN!”

Nicolae Tudoreanu, primarul satului Feștețița, a concretizat: „Implementarea noului sistem de finanțare a administrației publice locale n-ar fi avut efecte negative dacă rămâneam pe normative de cheltuieli. Astfel,

DESCENTRALIZAREA, PE LINIE MOARTĂ: CALM AVERTIZEAZĂ DESPRE BLOCAJE SERIOASE ÎN IMPLEMENTAREA REFORMEI FINANȚELOR LOCALE!

apar mai multe neconcordanțe cu principiul autonomiei locale în executarea veniturilor proprii, în încasarea și calcularea lor. Primăria pe care o administrez are foarte puține venituri proprii, acestea provenind în special din colectarea de impozite și taxe pe bunurile imobiliare. În aceste condiții, constat că anul 2015 ne impune niște facilități pe care trebuie să le acordăm și care au avut drept consecință diminuarea veniturilor proprii cu 70 de mii de lei. Mă refer la scutirile pentru terenurile de pe lângă casă (aplicate în cazul a 320 de persoane, care cumulează aproximativ 12 mii de lei), impozite și taxe diminuate pentru anumite categorii de persoane, reduceri de 15 la sută a taxelor pentru plata anticipată ș.a. Apreciez că dacă veniturile din taxe și impozite au fost declarate venituri proprii pentru administrațiile locale, iar politicile fiscale țin în exclusivitate de competența

autorității publice centrale, cred că aceste sume în minus la veniturile proprii ale primăriilor, care provin din facilitățile programului fiscal adoptat de guvern, trebuie contabilizate și achitate către primarii în anul următor, la fel cum se procedează în cazul transferului cu destinație generală. Impozitul mediu pe casă în comunitatea pe care o conduc este de 10 lei, în plus încasările medii pentru cele 370 de ha de terenuri de lângă casă, plus grădini 0,56 lei/ar. Este destul de rușinos, atunci când 1 kg de brânză ajunge la 100 de lei să se plătească atât de puțin pentru un ar de teren. Consider că la acest capitol rezervele sunt destul de mari. Veniturile proprii colectate în anul 2015 până în momentul actual au fost cu 5% mai mari decât s-a prevăzut. Acest indicator arată că capacitatea de plată a oamenilor este în creștere și nu trebuie să mizăm pe niște politici sociale prea exagerate și să considerăm că oamenii n-au cu ce plăti. Atât timp cât avem nevoie de servicii publice în localitate oamenii trebuie să se înțeleagă că pentru ele se plătește și nu cred că va fi o problemă din partea oamenilor dacă autoritatea locală va arăta că dezvoltă și consolidează serviciile publice locale!"

„În anul 2006, până la evaluare în buget la articolul res-

pectiv erau acumulate 80-90 de mii de lei, după evaluare - 600 de mii de lei. Astăzi acumulăm peste 600 de mii de lei, dar încă nu s-a făcut această reevaluare. În cazul în care în prezent s-ar efectua o astfel de evaluare, potrivit calculului nostru estimativ, primăria ar colecta peste 1.200.000 de lei," a adăugat primarul orașului Strășeni, Valentina Casian.

O altă problemă invocată de primari este **nivelul cheltuielilor pentru întreținerea copiilor la grădinițe**. „Coeficientul respectiv trebuie să aibă rezerve pentru bugetul anului următor ca să nu ajungem că nu avem cu ce plăti salarii sau să oprim lumina!”, a spus primarul orașului Hâncești, Alexandru Botnari.

Nici la Bălți situația nu este

mai bună. „Din defalcările din impozitul pe venit pe persoanele fizice de la 80 de procente am ajuns la 45%, am pierdut 77 de milioane de lei. La persoanele juridice de la 50 % la 0 - am pierdut 55 de milioane lei. În al doilea rând, pentru echilibrarea bugetului municipiului Bălți pe 2015 din fondul de compensare au fost alocate 14, 6 milioane, pentru 2016 - circa 20

de milioane lei. Mai departe, din structura alocațiilor, inclusiv transferurile cu destinație specială sunt excluse cheltuielile de funcționare a instituțiilor care asigură activitatea instituțiilor din sfera educației - școlile sportive, unitățile extrașcolare, serviciul de asistență psiho-pedagogică ș.a.”, a menționat reprezentantul primăriei municipiului Bălți.

O altă propunere lansată de primari ține de **stabilirea unei noi metodologii de colectare a impozitului pe venit**. Edilii consideră că

acest capitol este unul extrem de centralizat și, deocamdată, un instrument ineficient pentru consolidarea bugetelor locale. „Veniturile de la persoanele fizice trebuie să fie colectat la locul de domiciliu a persoanelor fizice și argumentul principal este că persoanele locuiesc acolo, în localitățile unde domiciliază și respectiv ei beneficiază de servicii.”, a concretizat directorul executiv CALM, Viorel Furdui.

În acest context, primarul de Ialoveni, Sergiu Armașu, a specificat: „70 la sută din locuitorii orașului Ialoveni lucrează și plătesc impozitul pe venit în Chișinău, dar se adresează pentru prestări de servicii

de apă, curent, gaze, grădiniță la primăria din Ialoveni. Este evidentă nedumerirea: cum să primească prestări de servicii în Ialoveni dacă plătesc impozitul în Chișinău?”. Președintele raionului Rezina, Eleonora Graur, a exemplificat problema impozitului prin exemplul uzinei de ciment Lafarge: „Înainte de implementarea noului sistem, impozitul pe venit din activitatea acestei unități de producție intrau în bugetul local, acum aceste sume sunt colectate la

bugetul de stat, autoritățile locale confruntându-se în primul semestru al anului curent cu restanțe la transferuri de peste 10 milioane de lei!”

Primarii au mai cerut ca o parte din banii colectați din taxa de drum să rămână în bugetele localităților, pentru dezvoltarea infrastructurii. **În plus, Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) a solicitat formarea unui grup de lucru**, care să examineze în regim de urgență propunerile și solicitările aleșilor locali. Ministerul Finanțelor a anunțat că este gata să le examineze, dar nu a indicat și termenele în care va fi realizat acest lucru.

CONSOLIDAREA BAZEI FISCALE A APL: PASUL AL DOILEA, ÎN IMPAS!

MANȘETĂ: "Intrată în vigoare la începutul anului curent, Legea finanțelor publice nu a devenit încă un instrument viabil și eficient", este opinia primarilor, care spun că se simt în continuare cu mâinile legate și nu resimt o autonomie financiară reală. Membrii Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) menționează că e nevoie de întreprins în regim de urgență pași concreți pentru consolidarea capacităților fiscale, astfel încât, concomitent cu delimitarea competențelor, să fie clare și mecanismele de acoperire financiară. În caz contrar, întreaga reformă a descentralizării riscă să fie discreditată definitiv.

Importanța așa-numitului al doilea pas în procesul de descentralizare și modalitățile de sporire a veniturilor proprii ale APL a reprezentat tema discuției cu reprezentanții organelor cadastrale. Întrevederea a fost organizată

tr-o localitate rurală cu o mie de case se colectează în prezent realmente circa 10.000 lei (adică de la 5 lei până la 16 lei per casă). Concomitent, într-un oraș mediu, unde au fost efectuate procedurile de evaluare, venitu-

noului sistem de finanțe locale. Astfel, deși este un impozit cu caracter exclusiv local, deciziile sunt luate la alt nivel, ceea ce contravine principiilor autonomiei locale. După cum este cunoscut, prevederile legislației

transmite ulterior organelor cadastrale pentru a fi prelucrate și evaluate în modul stabilit. Adică, procesul respectiv de evaluare a bunurilor imobile ar putea fi individualizat, în dependență de APL; fapt ce ar conduce, pe de o parte, la impulsivitatea procesului de înregistrare și evaluare a bunurilor imobile, proces care trenează deja de zeci de ani, bugetele locale fiind lipsite de resurse importante de finanțare. Pe de altă parte, aceste măsuri propuse de APL ar diminua considerabil costurile înregistrării și evaluării bunurilor imobile, devenind accesibile autorităților locale interesate în creșterea bazei fiscale și diversificarea serviciilor publice.

Vorbitorii au accentuat că, APL trebuie să dispună de posibilitatea de a fi proactivi (avea competențe suficiente) în vede-

Totuși, pentru a da procesului respectiv un caracter continuu, aspectele abordate ar trebui de reflectat în Cadrul de Cheltuieli pe Termen Mediu (CCTM), punându-se accent și pe măsurile de evaluare masivă, datorită faptului că sunt mai puțin costisitoare.

De asemenea, se impune, în special datorită stopării procesului de consolidare a bazei fiscale a APL, ca funcționarea Fondului de Compensare pentru acoperirea eventualelor discrepante (riscuri) legate de reformarea sistemului de raporturi inter-bugetare din art. IV din Legea nr. 267 din 01.11.2013 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, să continue (chiar completând dispozițiile tranzitorii din Legea privind finanțele publice locale).

La finalul ședinței s-a luat decizia de a propune crearea, în

de CALM, iar în cadrul acesteia edilii și-au expus îngrijorările, dar au și propus soluții pentru îmbunătățirea mecanismelor de stabilire a impozitului pe bunurile imobiliare, în special privind locuințele din sate și orașe.

Directorul executiv CALM, Viorel Furdui, a menționat: „Impozitul pe imobil, în majoritatea țărilor UE cu un sistem de administrație publică locală dezvoltat și consolidat, reprezintă una din sursele principale ale bugetelor locale. Însă, în Republica Moldova, este nesemnificativ și absolut neimportant. Pe de altă parte, această sursă de venit, având un potențial destul de mare de creștere, potrivit studiilor, nu poate fi utilizată eficient”.

Primarii, prezenți la întâlnire, au subliniat că printre cauzele principale care creează dificultăți se regăsește și tergiversarea procesului de evaluare a bunurilor imobile. Angajamentele statului în acest domeniu nu au fost duse până la capăt, în special în sectorul rural. De exemplu, în-

rele au crescut de la 89.000 lei inițial, până la 600.000 lei în prezent. Mai mult ca atât, conform legislației fiscale (art. 279 din Codul Fiscal) reevaluarea bunurilor imobile urma să fie realizată de stat o dată la 3 ani, deși nici evaluarea inițială nu a fost finalizată.

Totodată, primarii au specificat că practica plafonării în acest domeniu este defectuoasă și nu oferă APL o mai mare libertate/flexibilitate de a discuta cu comunitatea și de a crește mărimea impozitului pe imobil.

Un alt aspect sensibil abordat de edili ține de modul de acordare a facilităților/scuturilor la impozitul pe imobil, și asta deoarece scuturile sunt stabilite prin lege, de către autoritățile centrale și NU sunt compensate în niciun fel. În special, Dl. Nicolae Tudoreanu, primarul de Feștețița (Ștefan Vodă) a menționat că scuturile respective afectează/diminuează veniturile bugetelor locale, sunt incompatibile și influențează negativ aplicarea

fiscale privind impozitul pe bunurile imobiliare au fost concepute și puse în aplicare până la reforma în domeniul mecanismelor de transferuri bugetelor locale, adică demararea procesului de consolidare a autonomiei financiare a APL. Respectiv, scuturile de impozit (art. 283 din Codul Fiscal) diminuează veniturile bugetelor APL. Conform unor exemple concrete, o localitate rurală ar pierde circa 40.000 lei anual. Aceste pierderi cauzate de exercitarea unor funcții statale de protecție a anumitor categorii de persoane ar urma să fie compensate APL din bugetul de stat.

Deoarece prevederile normative existente prevăd o centralizare în domeniul respectiv (evaluarea și finanțarea măsurilor respective se efectuează de organele centrale), primarii au venit cu ideea ca APL să obțină competența de a finanța anumite lucrări de evaluare și chiar să participe (cu structurile existente) la colectarea datelor inițiale privind imobilele pentru a le

rea aplicării prevederilor privind impozitarea bunurilor imobile având la bază valoarea estimată a bunului imobil (apropiată de valoarea de piață). Astfel, se va crea o concurență sănătoasă în cadrul APL în vederea obținerii de venituri suplimentare la bugetele locale și în rezultat, consolidarea bazei fiscale și a independenței financiare a colectivității locale concrete.

regim de urgență, a unui grup de lucru pe lângă Comisia parlamentară Administrație Publică, dezvoltare regională, mediu și schimbări climatice. Membrii acesteia, ghidându-se de opiniile expuse, vor elabora, în regim de urgență, un set de propuneri de ordin normativ care să permită deblocarea situației actuale în domeniul înregistrării, evaluării și impozitării bunurilor imobile.

ADRESAREA

PRIVIND SITUAȚIA ÎN DOMENIUL REFORMEI FINANȚELOR LOCALE ȘI MĂSURILE URGENTE PENTRU CONSOLIDAREA BAZEI FISCALE A AUTORITĂȚILOR PUBLICE LOCALE (APL) ÎN DOMENIUL IMPOZITULUI PE BUNURILE IMOBILIARE

În contextul implementării strategiei descentralizării și a etapei a II a reformei finanțelor publice (consolidarea bazei fiscale al bugetelor locale), precum și în rezultatul analizei situației existente, Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) vine cu următoarele constatări și recomandări în domeniul impozitării bunurilor imobile:

1. În prezent se constată un blocaj total și întâzieri majore în implementarea strategiei descentralizării și în special a reformei finanțelor publice locale (etapa a II). În acest context, nu există nici un semnal și acțiuni concrete din partea autorităților statului responsabile de implementarea reformei descentralizării privind intenția de a-și respecta angajamentele asumate prin legile respective și actele internaționale. În special, la acest capitol sunt grav afectate prin nerealizări: Planul de acțiuni la Strategia Descentralizării adoptat prin Legea nr. 68 din 05.04. 2012 (care expiră în 2015) și Planul de acțiuni privind implementarea Acordului de Asociere la Uniunea Europeană aprobat prin HG nr. 808 din 07.10.2014. Prin urmare, dacă în perioada următoare se păstrează această situație și nu se întreprind măsuri urgente și concrete, există riscul ca întreaga reforma a descentralizării să fie discreditată definitiv și ireversibil.

2. Constatăm că reforma în domeniul finanțelor locale s-a redus doar la jumătăți de măsuri, dar nici acelea duse până la capăt. După implementarea primei etape a reformei (2015) NU au urmat nici o măsură și acțiune concretă legată de perfecționarea sistemului și implementarea etapei a doua – consolidarea bazei fiscale. Problemele sesizate de către APL privind finanțarea corespunzătoare a instituțiilor sociale, 2 insuficiența de lichidități, barierele birocratice suplimentare instituite etc. nu și-au găsit soluții adecvate. Pe parcursul a ultimilor 9 luni, APL nu au fost consultate sau implicate în discuții la acest subiect și nu se cunoaște absolut nimic despre acțiunile întreprinse (dacă exista). Această situație fiind extrem de periculoasă și dăunătoare. Deoarece, în consecință credibilitatea, efectul pozitiv al reforme și susținerea din partea APL a început să se diminueze drastic.

3. Constatăm că de mai mulți ani comunitățile locale sunt lipsite de surse impozante de venituri, datorită incapacității autorităților statului de a implementa legile adoptate de parlament. În special și cu titlu de exemplu, ne referim la problema înregistrării și evaluării bunurilor imobile. În acest sens, cadrul legal stabilește obligații clare pentru instituțiile statului, fără însă a

fi respectate. Astfel, conform legii înregistrarea și evaluarea bunurilor imobile urmau a fi realizate de către instituțiile responsabile de cadastrul imobiliar și finanțate din bugetul de stat. Însă, până în prezent aceste acțiuni au fost amânate în permanență. În rezultat, bugetele locale sunt lipsite de surse importante de venit iar cetățenii – de servicii mai multe și mai bune. De exemplu într-o localitate rurală cu o mie de case se colectează în prezent realmente circa 10 000 lei (adică de la 5 lei până la 16 lei per casă). Concomitent într-un oraș mediu, unde au fost efectuate procedurile de evaluare, veniturile de la impozit au crescut de la 89 000 lei inițial până la 600 000 lei în prezent. Cu toate că ultima evaluare în localitățile urbane a fost realizată tocmai în anul 2005-2006. Totodată, conform legislației fiscale (cum ar fi art. 279 din Codul fiscal) reevaluarea bunurilor imobile urma să fie realizată de stat odată la 3 ani, dar nici această prevedere legală NU a fost realizată. O estimare aproximativă a pierderilor bugetelor locale din cauza NEEEXECUTĂRII LEGII prin raportate la toate localitățile urbane și rurale din Republica Moldova, permite de a vorbi despre zeci de milioane de lei.

4. O altă problemă gravă reprezintă cea a stabilirii scutirilor la impozitul pe imobil în mod unilateral de către instituțiile statului, cu diminuarea bugetelor locale și fără a compensa pierderile respective. După cum este cunoscut, prevederile legislației fiscale privind impozitul pe bunurile imobiliare au fost concepute și puse în aplicare până la reforma în domeniul mecanismelor de transferuri bugetelor locale, adică demararea procesului de consolidare a autonomiei financiare a APL. Respectiv scutirile de impozit (art. 283 din Codul fiscal) diminuează veniturile bugetelor APL. Conform unor exemple concrete o localitate rurală ar pierde circa 40 000 lei anual. Aceste pierderi cauzate de exercitarea unor funcții statale de protecție a anumitor categorii de persoane ar urma să fie compensate APL. În caz contrar, suntem în fața unei ilegalități și încălcări ai principiilor constituționale ale autonomiei locale. Deoarece, impozitul pe imobil este 100% impozit local și nici o autoritate în stat NU este în drept să-l diminueze în mod unilateral și fără voința APL. Iar dacă, Parlamentul sau Guvernul î-și asumă aceasta, atunci ei trebuie cel puțin să compenseze pierderile în deplină măsură.

5. Un alt aspect at fi mecanismele ieșirii din impas privitor la demararea activităților de evaluare în scopuri fiscale. Astfel prevederile normative existente prevăd o centralizare în domeniul respectiv (evaluarea și finanțarea măsurilor respective se efectuează de organele centrale). Ele ar putea fi modifi-

cate astfel ca să fie admisă finanțarea lucrărilor de înregistrare/evaluarea și din alte surse (în afara bugetului de stat), inclusiv ca APL interesate să poată finanța anumite lucrări de evaluare și chiar să participe (cu structurile 3 existente) la colectarea datelor inițiale privind imobilele pentru a le transmite ulterior organelor cadastrale pentru a fi prelucrate și evaluate în modul stabilit. Ceea ce va permite reducerea costurilor și impulsionează procesului de evaluare. Adică procesul respectiv de evaluare a bunurilor imobile ar putea fi individualizat, în dependență de APL.

6. În contextul celor menționate la punctul precedent, APL trebuie să dispună de posibilitate de a fi proactivi (avea competențe suficiente) în vederea aplicării prevederilor privind impozitarea bunurilor imobile având la bază valoarea a estimată bunului imobil (aproxiată de valoarea de piață). În acest sens, urmează a fi admisă aplicarea evaluărilor realizate pe criteriul teritorial. Astfel în comunitățile unde APL au fost pro-active și au întreprins măsuri în vederea înregistrării și evaluării bunurilor imobile, să poate să le aplice începând cu anul bugetar următor. Astfel se va crea o concurență sănătoasă în cadrul APL în vederea obținerii de venituri suplimentare la bugetele locale și, în rezultat, consolidarea bazei fiscale și a independenței financiare a colectivității locale concrete.

7. Pentru a da procesului respectiv un caracter continuu, aspectele elucidate mai sus ar trebui de reflectat în Cadrul de Cheltuieli pe Termen Mediu (CCTM), punându-se accent și pe măsuri de evaluare masivă, datorită faptului că sunt mai puțin costisitoare.

8. De asemenea se impune, în special datorită stopării procesului de consolidare a bazei fiscale a APL, ca funcționarea Fondului de Compensare pentru acoperirea eventualelor discrepanțe (riscuri) legate de reformarea sistemului de raporturi inter-bugetare din art. IV din Legea nr. 267 din 01.11.2013 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, să continue (chiar completând dispozițiile tranzitorii din Legea privind finanțele publice locale).

În final considerăm că, pentru urgentarea procesului de realizare a propunerilor expuse mai sus, este necesar a fi creat în regim de urgență un Grup de Lucru pentru a pregăti și înainta propuneri de ordin normativ și alt gen în domeniul consolidării bazei fiscale ale APL, inclusiv în domeniul impozitării bunurilor imobile.

OPINIA CALM PRIVIND POLITICA BUGETAR-FISCALĂ PENTRU ANUL 2016

În rezultatul unui efort comun realizat de către Ministerul Finanțelor, CALM și partenerii de dezvoltare a Republicii Moldova, începând cu anul 2015, a început implementarea primei etape a reformei finanțelor publice locale. Aceasta reformă fiind pilotată pe parcursul anului 2014 în 4 regiuni ale Republicii Moldova și fiind apreciată pozitiv de către majoritatea covârșitoare a autorităților locale implicate în implementarea noului sistem de finanțe publice locale. Totodată, una din provocările și problemele principale actuale reprezintă încetinirea/blocarea procesului de descentralizare, inclusiv de implementare a următoarelor etape a reformei finanțelor locale. Care sunt interdependente și strâns legate între ele. Lipsa continuității și a unor acțiuni concrete în domeniul dat, poate reduce efectului pozitiv al implementării primei etape de reforma a finanțelor locale, ba mai mult – poate conduce la discreditarea integrala a întregului proces de reformă în domeniul descentralizării. De aceea, în perioada imediat următoare, se impune în regim de urgență o serie de acțiuni concrete în vederea asigurării implementării următoarei etape reformei finanțelor locale/descentralizării financiare - consolidarea bazei fiscale locale. În acest sens, luând în considerație: Strategia Națională de Descentralizare și planului de acțiuni corespunzător; activitatea și discuțiile în cadrul grupurilor de lucru speciale pe lângă Ministerul Finanțelor, precum și studiul "Consolidarea Autonomiei Financiare Locale în Republica Moldova" realizat la comanda MinFin și cu suportul programului PMUD/PCDLI de către experții Slovaci Ján Marušinec și Martin Valentovič (2014), CALM vine cu următoarele propuneri pentru politica bugetar-fiscală pentru anul 2016:

1. Creșterea veniturilor din impozitul pe imobil/terenuri.

Impozitul pe imobil, în majoritatea țărilor UE cu un sistem de administrație publică locală dezvoltat și consolidat, reprezintă una din sursele principale ale bugetelor locale. Însă, în Republica Moldova, această sursă este nesemnificativă și absolut neimportantă. În același timp, acesta sursă de venit, având un potențial destul de mare de creștere potrivit studiilor respective (menționate mai sus). Printre cauzele principale a acestei situații pot fi considerate târăgănarea de mai mult timp a unei evaluări obiective/de piață a bunurilor imobile (în special la nivelul localităților rurale); plafoanele minimale la nivel foarte scăzut și existența unor plafoane maximale, care nu permit APL o mai mare libertate/flexibilitate de a discuta cu comunitate și de a crește mărimea impozitului pe imobil în proporții mai semnificative și corespunzător cererii/calității serviciilor solicitate de cetățeni. Astfel, se propun următoarele activități concomitente/alternative:

a) Creșterea plafonului/pragului minimal a impozitului pe imobil și/sau eliminare plafonu-

lui plafonul maxima al impozitului din art. 280 a Codului fiscal. Conform art. 6 alin. (6) din Codul fiscal impozitul pe bunurile imobiliare face parte din categoria impozitelor și 2 taxelor locale. În acest sens, însuși Curtea constituțională prin pct. 106 din Hotărârea nr. 2 din 28 ianuarie 2014 pentru controlul constituționalității unor prevederi fiscale referitoare la taxele locale (Sesizarea nr.2a/2014) a statuat că „raportând art. 132 la art. 109 din Constituție, care garantează principiul autonomiei locale, ... **legea urmează să cuprindă criteriile de determinare a taxelor locale prin delegarea competenței autorităților publice de a stabili cuantumul nemijlocit, reieșind din principiile și criteriile stabilite de legiuitor.** Or, în modul în care sunt expuse mărimile actualelor taxe, nu se asigură un echilibru și o echitate între contribuabilii de la care acestea urmează a fi încasate.” Astfel, din punct de vedere legal, există toate condițiile pentru a asigura adoptarea și implementarea efectivă a acestei propuneri.

b) Finalizarea în regim de urgență a procesului de evaluare a

bunurilor imobile din localitățile rurale și/sau introducerea principiului de aplicare diferențiată a legii în domeniul impozitării bunurilor imobile – pe măsura ce anumite APL au realizat evaluarea imobilelor, ele sunt îndreptățite să aplice noile mărimi/cote de impozitare. Fără a fi dependente și aștepta până când toate celelalte APL vor efectua evaluarea imobiliară. Astfel, fiind pe de o parte, stimulat procesul de evaluare a bunurilor imobile la nivel rural. Pe de altă parte, în așa fel vor fi stimulați/încurajați însuși APL active, prin asigurarea unor venituri mai mari la bugetele locale și creșterea capacității financiare de a soluționa problemele comunităților locale respective.

c) Anularea/revizuirea modului de acordare a facilităților/scutirilor la impozitul pe imobil sau transferarea competenței respective către autoritățile administrației publice locale (APL), care va decide independent categoriile care pot fi scutite.

În prezent, scutirile sunt stabilite prin lege, de către autoritățile centrale și NU sunt compensate în nici un fel bugetelor locale. Ceea ce este contrar esenței acestui impozit (caracter exclusiv local) și principiilor constituționale a autonomiei locale. Deoarece, acest impozit este în exclusivitate local, vine în bugetul local 100% și este colectat/administrat în exclusivitate de către APL de nivelul I. Iar scutirile respective, de regulă afectează/diminuează veniturile bugetelor locale. Sistemul actual de scutiri, este incompatibil și influențează negativ aplicarea noului sistem de finanțe locale. În acest sens, Dacă în vechiul sistem toate facilitățile acordate la plata impozitelor pe proprietate erau compensate prin transferuri generale se are în vedere cele 15% acordate dacă achiziții până la data de 30 iunie, precum și facilitățile acordate pensionarilor și invalizilor. Deoarece bugetul era centrat pe normative de cheltuieli și când se calcula total venituri proprii planificate deja fără sumele prevăzute pentru facilități și cheltuielile calculate după normativele stabilite. Atunci diferența dintre ele se acoperea din transferuri pentru echilibrare bugetara. Acum în noul sistem, acest lucru (compensarea) nu se întâmplă. Iar o primărie cu circa 3000 de locu-

itori (de ex. Primăria Feștelita) pierde peste 40,0 mii lei.

De aceea, în prezent se impune de a corela acordare de scutiri cu esența, natura și apartenența acestui impozit. Astfel fiind asigurat dreptul APL respective de a decide în privința aplicării scutirilor respective. La rândul său, Legea urmează să stabilească unele criterii și categorii de persoane care ar putea beneficia de scutiri, dar și aici doar cu titlul de exemplu. Decizia finală aparținând în exclusivitate APL deliberative care cunosc situația pe teren și, în baza unui Regulament propriu, pot să stabilească acele categorii de persoane care cu adevărat sunt socialvulnerabile și au nevoie de aceste scutiri. Această măsură va conduce la o aplicare mult mai eficientă și echitabilă a scutirilor de impozit.

2. Introducerea în art. 3 din Legea nr. 397/16.10.2003 a prevederilor exprese privind compensarea veniturilor ratate de către bugetele locale în urma acordării prin deciziile Parlamentului/Guvernului/Autorităților centrale a unor scutiri de la plata impozitelor/taxelor și altor plăți, în rezultatul cărora au fost diminuate bugetele locale.

Conform sensului și literei principiilor constituționale/legale ale autonomiei locale, toate scutirile prin legi adoptate de către Parlament, Guvern și alte autorități centrale la plata tuturor plăților fiscale, nefiscale și taxelor locale, urmează a fi compensate APL respective prin transferuri calculate pentru anul curent în limita veniturilor ratate de APL pentru anul în care exercițiul bugetar este încheiat. Adică în rapoartele contabile să se instituie noțiunea de venituri ratate din cauza modificărilor la legislație care afectează bugetele locale și facilităților acordate de Parlament/Guvern în mod unilateral anumitor categorii de persoane. În mod normal, dacă autoritățile centrale (parlamentul sau guvernul) iau anumite decizii de acest gen, în rezultatul cărora se reduc (ratează) veniturile bugetelor locale, atunci ele sunt obligate să compenseze venitul respectiv ratat comunităților locale. Suma a veniturilor ratate urmând să fie adăugată la transferurile cu destinație generală care se virează în bugetele locale respective. În caz contrar, suntem în situația unor abuzuri și încălcări ai Constituției

și cadrului legal național/internațional, în vigoare pentru Republica Moldova.

3. Introducerea și punerea în aplicare a unei surse de venit necesare pentru acoperirea cel puțin parțială a cheltuielilor legate de reparația și întreținerea drumurilor locale. În prezent, acest domeniu nu este acoperit nici într-un fel. APL 1 fiind lipsite în totalitate de careva surse destinate acestui domeniu important și sensibil al serviciilor publice. Toate resurse/taxele actuale fiind concentrate la nivel central și distribuite fără ca să existe criterii obiective și clare. De aceea, luând în considerație experiența internațională (UE) și recomandările experților se propune:

a) Instituirea unui impozit local special pe proprietate - mijloace de transport. Acest impozit va înlocui taxa actuală pentru drumuri/rutiere și va veni integral în bugetele locale.

b) La rândul său, pentru folosirea drumurilor (inclusiv a celor naționale), va fi instituită o taxă specială de tip "rovinietă" care va fi percepută de către stat și o cotă din această taxă (de exemplu, 50%) se va repartiza "per capita" pe conturile speciale ale bugetelor locale ale comunităților în dependență de numărul de automobile înregistrate și proprietari ale cărora au achita taxa respectivă.

4. Revizuirea statutului, apartenenței și modului de repartizare a taxelor pe sursele naturale. În opinia noastră, aceste taxe trebuie incluse în categoria taxelor locale fiind încă o sursă de venit care **cel puțin o parte a acestora trebuie să fie virate la bugetele locale de nivelul I.** APL au de asemenea de soluționat diverse probleme în domeniul mediului, protecției acestuia, întreprinderea de acțiuni de salubritate și înverzire, etc.

5. Introducerea sistemului/mecanismului de colectare/virare a impozitului pe venitul persoanelor fizice la locul de domiciliu (reședință). O astfel de măsură va reprezenta o creștere semnificativă a veniturilor bugetelor locale și un impuls de dezvoltare, în special pentru comunitățile rurale (dar și cele urbane), locuitorii cărora într-un număr mare desfășoară activități în centre urba-

OPINIA CALM PRIVIND POLITICA BUGETAR-FISCALĂ PENTRU ANUL 2016

ne mari. Acest sistem fiind unul destul de efectiv și pe larg răspândit în multe țări dezvoltate, inclusiv membrii noi ai UE precum: Polonia, Letonia, Slovacia și cele dezvoltate Totodată, pentru a impulsiona Problema respectivă poate fi rezolvată și prin sistemul bugetar.

6. Introducerea componentei investiționale în bugetele locale și creșterea motivației API de a dezvolta mediul de afaceri local, prin revizuirea statutului impozitul pe venitul persoane juridice astfel ca el să devină unul partajat și să rămână, total sau parțial, la API de nivel I în calitate de sursă specială pentru finanțarea infrastructurii locale.

În prezent, marea majoritate a bugetelor locale NU dispun de componenta de dezvoltare. În cadrul primei etape de implementare a noului sistem de finanțe publice locale, nu se oferă posibilitate de planificate a componentei investiționale. Aceasta deoarece cu greu ajung 4 resurse pentru cheltuieli curente. În acest sens, ar fi o soluție ca impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător să devină sursa de finanțare a aceste componente în proporție de 100%. Condiție care ar încuraja mediul de afaceri local să reflecte acest venit în scopul îmbunătățirii infrastructurii locale.

7. Examinarea și soluționarea problemei filialelor/reprezentanțelor care activează în localitățile urbane și rurale, alte decât locul afării sediilor centrale/de bază.

Conform sistemului actual financiar, bugetele locale NU beneficiază de mai multe venituri din activitatea filialelor/reprezentanțelor. De ex. impozitul pe venitul persoanelor fizice se virează la locul afării sediului de bază, nu și în bugetul localității unde este plasată filiala. Astfel de cazuri sunt multe și soluționarea acestei probleme ar putea oferi o șansă și consolida baza de venituri a mai multor comunități locale, în special celor îndepărtate de centra urban și cu capacități investiționale/financiare mai mici.

8. Revizuirea modului de evidență/contabilizare a cheltuielilor curente în vederea asigurării API cu lichidități în primele 5 luni ale anului bugetar.

Dacă în vechiul sistem toate transferurile pentru cheltuielile curente inclusiv pentru educația preșcolară se contabilizau împreună art.312 și se asigura

lichiditatea bănească pentru tot anul bugetar inclusiv pentru primele 5 luni când veniturile proprii nu se încasează în bugetele locale. Atunci în noul sistem fără o consolidare a bazei fiscale proprii au fost delimitate aceste transferuri - se are în vedere art.311 destinație general și 315 destinație specială. Aceasta în pofida faptului ca conform Legii descentralizării educația preșcolară este competența proprie nu delegată a APL de nivel unu. În prezent această situație creează incapacități de plata în primele 5 luni în cazul în care nu ai un sold disponibil la început de an.

Plus, la acesta sau în consecință, s-a complicat și procesul de contabilizare/evidență. Dacă în vechiul sistem contabilitatea APL perfecta un singur pachet de documente pentru trezorerie atunci în noul sistem sunt necesare 2 pachete.

9. Reglementarea expresă în lege a problemelor legate de compensare pierderilor și cheltuielilor bugetare locale legate de creșterea inflației, prețurilor, salariilor.

În acest sens, se propune ca toate pierderile legate de inflație, creșterea prețurilor, creșterea salariilor care se regăsesc anual în politica bugetar fiscală, să fie calculate sub un procent fix care să se adauge la formula existentă ca majorare a transferurilor cu destinație generală calculate anual. Plus, propunem ca un capitol special în politica bugetar fiscală să fie destinat finanțării APL prin care să se ajusteze componentele formulei la această politica bugetar fiscală.

Dacă în vechiul sistem la calcularea cheltuielilor conform Cadrului de cheltuieli pe termen mediu elaborate de Guvern se lua în considerație și inflația, creșterea treptată a salariilor, creșterea prețurilor și alte corectări economice atunci în noul sistem aceste lucruri nu pot fi ajustate atât timp cit veniturile proprii fiscale nu sunt influențate de APL.

CALM ar accepta aceste restricții, care sunt firești în condițiile unei reforme cu finalitate și când reforma finanțelor locale nu s-ar opri doar la prima etapă (situația actuală din Republica Moldova). Dacă s-ar merge în continuare și concomitent la implementarea etapei următoare de consolidare a bazei fiscale care să reducă efectele negative menționate (lipsa de lichidități) și să asigure autonomie reală asupra veniturilor fiscale proprii. Însa, la moment, constatăm că la prima etapă a reformei s-a fă-

cut o claritate doar în calcularea transferurilor generale și stabilite raporturi directe nivel unu și Bugetul de Stat. Iar limitările și strictețea la utilizarea resurselor cu destinație specială a complicat și mai mult activitatea APL, limitează capacitățile instituționale (punând sarcini suplimentare pe responsabili contabilitate), afectează starea de autonomie locală și în realitate a condus la o centralizare mai mare. Astfel fiind denaturată esența reformei care constă în mai multă autonomie și discreție. Prin urmare, în prezent suntem în situația când "căruța" este pusă înaintea "cailor". Delimitarea transferurilor cu destinație specială fiind efectivă și necesară, doar în condițiile asigurării APL cu suficiente resurse/venituri care să le permită acoperirea "găurilor", obiective bugetare care de regulă apar la început de an datorită sistemului actual de colectare a veniturilor.

Considerăm că propunerile respective vor duce la consolidarea potențialului fiscal, dezvoltarea colectivităților locale și implementarea efectivă a reformei. În caz contrar, există riscul major de discreditare atât a reformei finanțelor locale, cât și în genere a reformei de descentralizare. Dat fiind faptul că reforma finanțelor locale este un element cheie pentru avansare și pe alte domenii ale decentralizării.

Prin urmare, luând în considerație necesare unor acțiuni urgente, coordonate și calculate, CALM intervine cu propunerea de a crea un grup de lucru din experți, reprezentanți ai MinFin și autorităților locale, pentru a discuta propunerile menționate (inclusiv prin misiune analize economice-financiare, impact social, etc.) și a le defini având în vedere faptul că anume MinFin dispune de toate datele și informația necesară. La rândul său CALM este disponibil de a veni cu expertiză juridică, în vederea elaborării și promovării pachetului de acte legislative/normative necesare de a fi adoptate și implementate.

PRIMARII VOR FONDULUI

Congresul Autorităților Locale (CALM) a organizat o masă rotundă cu peste 30 de primari, membri CDR, care, împreună cu partenerii de dezvoltare și reprezentanții sectorului asociativ, au identificat soluții pentru eficientizarea activității Consiliilor Regionale de Dezvoltare.

CALM, cu suportul Agenției de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ) în Moldova, fortifică eforturile de promovare a unor politici de dezvoltare regională și descentralizare coerente, bazate pe implicarea masivă a APL în procesul de luare a deciziilor. Acest aspect devine din ce în ce mai actual, deoarece, fără consultarea edililor locali, unicii aleși direct de popor și care știu din prima sursă problemele care urmează a fi soluționate la nivel regional, nu poate fi vorba despre un sistem eficient. Totodată, prin organizarea unor astfel de discuții, experții CALM acumulează propuneri și sugestii din partea primarilor, le acordă sprijin și instruire.

În cadrul unei discuții consistente, a fost făcută o retrospectivă a proiectelor implementate până acum, dar și a lacunelor depistate în proces.

În debutul dezbaterilor, președintele CALM, Tatiana Badan, primar de Selemet, a menționat că, pentru o activitate sub semnul eficienței, sistemul are nevoie de îmbunătățiri: "Avem mai multe probleme, care vize-

ază direct primarii. Activitatea Agenției Regionale de Dezvoltare trebuie regândită în așa fel, încât vocea noastră să fie cât mai auzită la acest nivel. Din partea noastră, e nevoie să formulăm obiective clare, sugestii constructive, care, ulterior, să se transforme în instrumente comprehensive pentru APL. În orice proces e imperios necesară maxima transparență, de aceea toate mecanismele trebuie analizate, ca să depistăm verigile slabe. Și eu am fost membru al Consiliului Regional Sud și de fiecare dată am fost tăioasă în abordări. Nu eram de acord cu unele lucruri, care, în viziunea noastră, au nevoie de îmbunătățire. Sistemul trebuie să capete o eficiență maximă, astfel încât localitățile noastre să se dezvolte pe bune, să fie implementate proiecte pe care oamenii le așteaptă și care le-ar asigura condiții bune și o infrastructură pe măsură. Tocmai de aceea, discuția de astăzi ar trebui să reprezinte elementul constructiv, propunerile noastre fiind esențiale pentru perfecționarea acestui sistem", a concluzionat Badan.

MAI MULTĂ TRANSPARENTĂ ÎN GESTIONAREA DE DEZVOLTARE REGIONALĂ!

Expertul CALM, Octavii Ivanov, moderatorul mesei rotunde, a opinat că un astfel de schimb de opinii este extrem de important, pentru că scoate în prim-plan problemele reale ale lo-

Parcani a specificat: "Trebuie să rezolvăm probleme împreună, pentru că ele de multe ori sunt comune. Aceste discuții, sub egida CALM, sunt foarte bune, pentru că domeniul dezvoltării regionale are nevoie de intervenții prompte ca să funcționeze mai bine. Deocamdată, cel puțin în zona Nord, se activează în baza unui regulament învechit, în care scrie - cu acordul Ministerului Dezvoltării Regionale. Nici vorbă despre un consiliu executiv! Astfel, primarul, ales de popor, trebuie să cerșească în continuare, pentru că deciziile se iau sus și, în principal, cu implicarea factoru-

lui politic. Am deplina încredere că doar în cadrul CALM vom putea dezrădăcina acest fenomen, cu eforturi comune. Sistemul nu trebuie să funcționeze în baza simpatiilor și antipatiilor politice. Dacă s-a luat decizia la nivel

calităților și imperfecțiunile în relațiile dintre APL și ADR. Totodată, în urma discuțiilor nu sunt doar identificate probleme, dar și propuse soluții pentru rezolvarea acestora.

Participanții la masa rotundă au accentuat că primarii trebuie să se implice în această activitate regională, pentru ca localitățile pe care le gestionează să facă parte dintr-un concept unic. Serghei Cetulean, primarul de

de regiune, aceasta trebuie să fie una definitivă. Puțin sau mult, noi trebuie, cei din regiune, să gestionăm cele 68 de milioane de lei repartizate".

Gheorghe Răileanu, primar de Cimișlia, a spus: "Este un sistem excesiv de birocratizat. În context, este nevoie de descentralizarea urgentă a Fondului republican, astfel încât să existe fondurile regionale, cu persoane competente delegate, care să participe la atribuirea finanțării. Lipsește o gândire strategică, bazată pe o analiză clară".

Și Valeriu Musteață, primar de Săiți, a menționat că Agențiile au nevoie de ajustarea strategiilor de funcționare:

"Sunt la al treilea mandat în CDR. Am participat la elaborarea strategiilor, am optat ca acest sistem să fie unul cât mai transparent. Trebuie să recunoaștem, cu toate imperfecțiunile, au fost construite multe obiective, nemaivorbind de drumuri. Susținem acest lucru. Dar trebuie să avem un scop comun. Bani alocăți de la centru nu sunt suficienți, de aceea trebuie să identificăm și alte surse pentru dezvoltarea regională, pentru ca țara noastră să devină una într-adevăr înfloritoare. Fondul Național pentru Dezvoltare Regională constituie 1% din bugetul de stat, deci este insuficient pentru acoperirea tuturor cheltuielilor pentru proiectele ce țin de domeniu de referință. Primarii, în colaborare, trebuie să inițieze proiecte de dezvoltare regională, în urmă căroră au de câștigat cetățenii țării. În CDR nu trebuie să ne limităm la procesul de vot, dar că cooperăm

PRIMARII VOR MAI MULTĂ TRANSPARENȚĂ ÎN GESTIONAREA FONDULUI DE DEZVOLTARE REGIONALĂ!

între noi, să vedem preventiv agenda, să o discutăm, să venim cu inițiative”.

”Sunt proiecte de care beneficiază doar 2-3 localități, respectiv nu se respectă principiul dezvoltării regionale, declarat drept unul de primă linie. Astfel, în detrimentul eficienței, se construiesc apeeducte pentru un număr limitat de comune. Iar eu, fiind membru în regiune, nu mai am niciun beneficiu. Eu cred că la criteriile de eligibilitate trebuie de indicat un plafon care să determine clar numărul de beneficiari. În așa fel, banii nu vor fi irosiți pe proiecte cu impact redus. Altceva, dacă beneficiarul de proiect ar fi delegat cu dreptul de a face decontările, s-ar schimba și atitudinea Agenției, iar beneficiarii ar răspunde direct de achiziții, de calitatea implementării proiectelor. În situația pe care o avem, ADR-urile își prioritizează

poziția. De ce fondurile europene oferă acest drept direct beneficiarului, iar în cadrul Agenției - nu? Eu cred că deblocarea acestui aspect ar adăuga transparența spre care tindem și ar

înlătura suspiciunile care planează în jurul distribuirii finanțelor și desemnării beneficiarilor.”, a opinat primarul de Feștelița, Nicolae Tudoreanu.

În cadrul mesei rotunde, a fost menționat că e nevoie de o transparență reală a fondului de dezvoltare regională, în procesul de luare a deciziilor de finanțare. În cadrul discuțiilor s-a propus intensificarea dialogului instituționalizat dintre CALM și Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, pentru înlăturarea problemelor. Totodată, participanții au mai evidențiat importanța cooperării nu numai în ceea ce privește îmbunătățirea și transparența sistemului actual de dezvoltare regională, dar și în aspectul atragerii fondurilor pentru dezvoltare locală și regională.

CALM, PARTENER

În data de 4 septembrie 2015, Proiectul USAID de Suținere a Autorităților Locale din Moldova (LGSP) și Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM), au semnat un Memorandum de Colaborare.

Procedura de semnare a avut loc în cadrul Întâlnirii Trimestriale a Primarilor de Orașe. Astfel, organizarea și desfășurarea întâlnirilor și dezbaterilor cu participarea primarilor de orașe se va face sub egida CALM.

Documentul a fost semnat de Scott Johnson, directorul

LGSP Moldova, și Tatiana Bădan, președinte CALM, primar de Selemet. Prin cooptarea CALM, USAID asigură continuitatea acțiunilor, activităților, instrumentelor, și a practicilor implementate de către LGSP în beneficiul comunităților, a menționat Scott Johnson.

USAID ÎN PROCESUL DE SUSTINERE A APL

Oficialul a mai menționat că scopul acestui proiect este de a îmbunătăți guvernarea locală, astfel că LGSP va oferi în continuare programe de excelență în administrarea locală pentru dezvoltarea capacităților primăriilor din orașe.

De cealaltă parte, Tatiana Badan s-a arătat convinsă că această colaborare nu numai că va contribui la dezvoltarea capacităților și performanțelor CALM, dar și va asigura o consolidare masivă a primarilor de orașe care, sub egida organizației, vor aborda problemele cu care se confruntă și vor identifica soluții pentru acestea. Ulterior, CALM, grație expertizei de care dispune, dar și a experienței, va promova interesele primăriilor la nivel central, dar și pe plan internațional. Badan a venit către primari cu un îndemn: "Vă sugerăm să fiți activi, să vă implicați, să veniți către CALM cu problemele specifice cu care vă confrunțați. Le vom studia, vor organiza anumite ședințe, în cadrul cărora experții vă vor oferi răspunsuri și soluții."

În baza aceluiași memorandum semnat, Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM), organizație reprezentativă a APL, va crea și consolida Rețeaua Orașelor.

Primarii celor 32 orașe-centre raionale au participat activ la acest eveniment, aducând cu sine practicile pozitive și istoriile de succes din localitățile sale. Participanții, indiferent de culoarea politică și experiența ca primar, au pus pe masa de discuții

problemele comune orașelor, ce țin de îmbunătățirea managementului financiar și a serviciilor publice, și au fost căutate căi de soluționare a lor. În cadrul ședinței s-au discutat subiecte care vizează prioritățile de dezvoltare, așteptările primarilor de la proiectul menționat, precum și identificarea unor strategii de durată în domeniul APL.

Gheorghe RĂILEANU,
primar de Cimișlia:

DIN CAUZA BIROCRĂȚIEI ȘI SUPRAASIGURĂRII, ÎN ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ LOCALĂ, VITEZA BANILOR NU ARE NICIO IMPORTANȚĂ. FINANȚELE PUBLICE LOCALE AU UN SPECIFIC, IAR O OPERAȚIUNE FINANCIARĂ POATE DECURGE 3 LUNI!

„Mulțumesc mult pentru suport USAID. Din anul 2013, acest proiect reprezintă o oportunitate reală pentru noi, aducând instru-

mente inovatoare pe cele trei componente de bază. Suntem foarte bucuroși că beneficiem de asistența proiectului în elaborarea Planului local de acțiuni, a Planului de dezvoltare urbană integrată și a Planului durabil de eficiență energetică. Astfel, am putut spori capacitățile actorilor locali și să accesăm mai multe proiecte și fonduri europene. Aș vrea să mă adresez primarilor care sunt la primul mandat, cu

mici reflecții asupra finanțelor publice. Unii dintre Dvs. vin din mediul de afaceri, acolo unde afacerile se fac mult mai repede. În economia reală viteza banilor este un factor foarte dominant. În administrația publică locală, viteza nu are nicio importanță. Din cauza birocrăției, din cauza supraasigurării... Finanțele publice locale au un specific, și anume când practic o operațiune financiară poate decurge 3 luni. Ce

bani avem, de unde îi luăm? Știm că avem bani, salariați, active... Bani îi putem primi din venituri proprii, finanțări cu destinație specială și transferurile cu destinație generală. Sunt venituri pe care nu putem să le majorăm mult, este un plafon până unde putem ajunge. În republică avem o situație extraordinară de complicată, dar nu suntem nici capabili să avem o evidență bună a patrimoniului ca să obținem

venituri mai multe. În primul rând, m-aș referi la pământ. Cei care arendează pământ ară mai mult, persoanele arăta și drumurile pe câmp... De 8 ani și jumătate sunt primar și observ cum zeci de hectare de pământ sunt folosit abuziv. În același timp, este un domeniu care ne-ar putea aduce venituri, dacă ar fi o ordine în acest sens. Revigorarea activității economice ar fi încă o soluție pentru suplinirea bugetelor locale. Este un demers serios, care merită abordat, dar efectele nu sunt imediate.

Viorel FURDUI, director executiv CALM:

UNA DIN SARCINILE NOASTRE COMUNE ESTE SĂ NE FOCUSĂM PE ACEST POTENȚIAL – PÂRGHIILE DE MAJORARE A VENITURILOR LOCALE ȘI SĂ ABORDĂM PUNCTUAL TOATE BARIERELE CARE STAU ÎN CALEA PRIMARILOR ÎN ATINGEREA ACESTUI DEZIDERAT

„Dacă noi vrem ca în 2016 să se producă anumite schimbări în domeniul finanțelor publice locale, trebuie de întreprins acțiuni mult mai devreme, deoarece este perioada când se fac prognozele, când se introduc anumite modificări în politica bugetar-fiscală. Una din sarcinile noastre comune este să ne focusăm pe acest potențial – pârghiile de majorare a veniturilor locale și să abordăm

punctual toate barierele care stau în calea primarilor în atingerea acestui deziderat. Toate lucrurile s-au blocat la etapa consolidării bazei bugetar-fiscale. Aici fac referință la impozitele pentru persoane fizice. Pentru orașe aceste 20 la sută este prea puțin. Al doilea aspect – autorităților locale nu le revine nimic din impozitul pentru persoane juridice. În plus, taxa pentru drumuri ar fi o sursă de venit foarte importantă pentru APL. La moment, aceasta se repartizează excesiv de centralizat și în lipsa unor criterii transparente. Sunt teme pe care trebuie să le discutăm tranșant cu Ministerul Finanțelor, Parlamentul, Guvernul. Aici o să avem nevoie de susținerea dvs.”

Gheorghe ANGHEL, primar de Ștefan Vodă:

ESTE FOARTE INTERESANT SĂ AFLU DE LA COLEGI MODALITĂȚILE DE ELABORARE ȘI SEMNARE A ACORDURILOR CU GOSPODĂRIILE INDIVIDUALE LA COLECTAREA DEȘEURILOR SOLIDE, CUM SĂ-I MOTIVĂM PE CETĂȚENI SĂ SE IMPLICE ÎN SALUBRIZARE

„Prioritățile noastre sunt legate de cele mai mari probleme pe care le atestăm, multe dintre care sunt identice pentru fiecare

oraș. Cele mai importante pentru orașul pe care-l gestionez se referă la infrastructura drumurilor, care sunt foarte degradate și necesită mai multe investiții, la necesitatea elaborării planului urbanistic general. Vreau să aduc mulțumiri proiectului pentru finanțarea în proporție de 40 la sută a acestor lucrări, un suport esențial pentru dezvoltarea orașului. O altă prioritate este construirea sistemului de canalizare și lărgirea capacității stației de epurare. La fel, vom încerca să rezolvăm, cu ajutorul partenerilor, problema iluminării stradale. Sunt la al treilea mandat, dar întotdeauna am mizat pe cooperarea între primari, pe diseminarea bunelor practici. Este foarte interesant să aflu de la colegi modalitățile de elaborare și semnare a acordurilor cu gospodăriile individuale la colectarea deșeurilor solide, cum să-i motivăm pe cetățeni să se implice în salubritate. În plus, astfel de întâlniri sunt benefice, deoarece obținem informații utile despre liniile de finanțare ale proiectului și condițiile de participare”.

Nicolae MELNIC, primar de Călărași:

ACEASTĂ ÎNTÂLNIRE ARE UN EFECT DE MULTIPLICARE, DATORITĂ PRIMARILOR CARE ÎȘI ÎMPĂRȚĂȘESC EXPERIENȚA, IAR CALM TREBUIE SĂ FIE ÎN FRUNTE, SĂ NE UNEASCĂ, PENTRU CĂ ARE LA DISPOZIȚIE EXPERTIZA NECESARĂ, DAR ȘI O CREDIBILITATEA TOT MAI MARE ÎN RÂNDUL EDILILOR!

„Pe parcursul anului 2014, Primăria Călărași a continuat activitățile de consolidare a capacităților locale în vederea sporirii calității serviciilor locale cu suportul Proiectului USAID de Susținere a Autorităților Publice Locale din Moldova. În acest sens, funcționarii din cadrul primăriei au

participat la mai multe ateliere de lucru și instruirii, organizate de LGSP, și conduse de experți locali și internaționali. În ultimii ani, cu ajutorul fondurilor naționale, dar și a donatorilor, investitorilor internaționali, am reconstruit din temelie stația de epurare. Tot în această perioadă am construit peste 10 kilometri de traseu de canalizare. Avem în continuare pe ordinea de zi problema aprovizionării cu apă, deoarece o parte din populație nu are deocamdată acces la rețea. În acest sens, am elaborat un proiect, care este sprijinit de Fondul Ecologic și sperăm în scurt timp să rezolvăm această problemă a cetățenilor. Această întâlnire are un efect de multiplicare, datorită primarilor care își împărtășesc experiența, iar CALM trebuie să fie în frunte, să ne unească, pentru că are la dis-

Victor SĂU, primar de Soroca:

TREBUIE SĂ INSISTĂM CA ALEGEREA VICEPRIMARILOR SĂ SE FACĂ PRIN DISPOZIȚIA PRIMARULUI, PENTRU CĂ DOAR ASTFEL POATE FI CREATĂ CU ADEVĂRAT O ECHIPĂ CARE TRAGE ACELAȘI CAR!

poziție expertiza necesară, dar și o credibilitate tot mai mare în rândul edililor!”

„Nu este ușor să fi încă o dată ales și să menții mandatul, dar impulsul primarilor este ca să finalizeze ideile și proiectele pe care le-au inițiat. Sper să obțin susținerea primarilor și a CALM, în vederea modificării legii în ceea ce privește alegerea viceprimarilor. În situația unui consiliu care este așa cum este, este foarte greu pentru primar să activeze. Trebuie să insistăm ca alegerea viceprimarilor să se facă prin dispoziția primarului, pentru că doar astfel poate fi creată cu adevărat o echipă care trage același car! Problemele noastre coincid, aceeași situație în sistemul de canalizare, infrastructura drumurilor, iluminare. Rămâne să fim cât mai activi, să comunicăm, să abordăm constant și punctual probleme și să identificăm soluții, inclusiv cu implicarea donatorilor.

CALM, PARTENER USAID ÎN PROCESUL DE SUSȚINERE A APL

Alexandru AMBROS, primar de Ungheni:

DATORITĂ PROIECTULUI RESPECTIV, ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ LOCALĂ A FOST AJUTATĂ SĂ-ȘI ASIGURE FINANȚĂRI, SĂ ATRAGĂ INVESTIȚII, SĂ CREEZE PARTENERIATE PUBLICE PRIVATE, SĂ PROMOVEZE EGALITATEA ÎNTRE GENURI ȘI SĂ CREEZE NOI OPORTUNITĂȚI PENTRU TINERI

„Orașul Ungheni este printre primele localități din Republica Moldova, în care s-a lansat proiectul. Datorită proiectului respectiv, administrația publică locală a fost ajutată să-și asigure finanțări, să atragă investiții, să creeze parteneriate publice între genuri și să creeze noi oportunități pentru tineri.

„Sperăm la o bună colaborare și pe viitor, care este o condiție importantă ca noi, primarii de orașe, să putem realiza lucruri frumoase, în beneficiul comunităților. Colegii mei au abordat o multitudine vastă de probleme, cu care ne confruntăm, dar acestea trebuie prioritizate, fiindcă altfel riscăm să nu fim eficienți. În plus, trebuie să implicăm cât mai multă lume în soluționarea lor – nu doar primarul, nu doar aparatul primăriei, nu doar consiliul. Noi am fondat așa-numita Fundație comunitară Ungheni, unde avem fonduri, unde anunțăm program de granturi mici pentru organizațiile neguvernamentale, care sunt învățate să scrie proiecte. Pe parcursul a cinci ani de zile, aceste ong-uri au devenit mai active, mai implicate, au aplicat și au câștigat proiecte, iar unghenienii simt mai mult ca oricând că sunt parte activă în gestionarea orașului. La fel, și primăriile trebuie să devină experte în scrierea unor proiecte foarte bune, argumentate bine. În acest caz, investițiile nu vor întârzia să apară.”

Vitalie GARGAUN, primar de Leova:

EU FOARTE MULT MIZEZ PE EXPERIENȚA COLEGILOR, PENTRU A PRELUA TOT CE ESTE POZITIV!

„Ne confruntăm cu aceleași probleme, iar prin discutarea lor în comun facem lumină, clarificăm lucrurile și putem elabora strategii de rezolvare. Unde-s mulți, puterea crește. Astăzi, mai mult ca niciodată, obiectivul principal este consolidarea societății, pentru a trezi în oameni simțul de patriotism pentru țară și pentru localitatea în care trăiesc. Eu foarte mult mizez pe experiența colegilor, pentru a prelua tot ce este pozitiv.”

Roman CIUBACIUC, primar de Cantemir:

AVEM ȘI SUCESE, DE ACEEA E IMPORTANT SĂ NE ÎMPĂRTĂȘIM UNII ALTORA EXPERIENȚA. NUMAI ÎMPREUNĂ, CONSOLIDAT, VOM PUNEA ABORDA MAI CONSTRUCTIV ȘI RAPID PROBLEMELE!

„Orașul Cantemir este cel mai tânăr din republică. Dar să vă spun sincer, probleme sunt mai puține decât în orașele cu o istorie mai veche. Cu eforturi comune, am reușit practic rezolvarea problemei aprovizionării cu apă potabilă, care este una

dintre cele mai bune din țară. Situația este mult mai complicată în domeniul canalizării, la moment numai 40 la sută dintre gospodăriile dispun de un asemenea sistem. Dar avem în derulare un proiect, prin care sperăm să scoatem problema de pe ordinea zilei în 2017. Cu sprijinul proiectului USAID, în oraș se implementează proiectul de colectare a gunoierului în sectorul individual. Avem și succese, de aceea e important să ne împărtășim unii altora experiența. Numai împreună, consolidat, vom pune abordarea mai constructiv și rapid problemele.”

Ion CUCULESCU, primar de Șoldănești:

ESTE IMPORTANT SĂ AFLĂM CUM SE PROCEDEAZĂ ÎN ALTE LOCALITĂȚI ȘI SĂ PRELUĂM BUNELE PRACTICI. AVEM CURAJ, AVEM OPTIMISM SĂ ÎNDEPLINIM CEEA CE AM PROMIS CETĂȚENILOR!

„Ne bucurăm că orașul nostru, în pofida faptului că este unul dintre cele mai mici centre raionale din Republică, a fost selectat ca partener al Proiectului LGSP. Schimbul de experiență și vizitele de lucru sunt cele mai eficiente mijloace de consolidare a capacităților administrației publice locale. În cadrul proiectului,

orașul a primit suport financiar și logistic constant, de aceea contăm pe acest sprijin în continuare. La începerea mandatului, am propus ca orașul să fie împărțit în 15 zone, câte una pentru fiecare consilier, ca să avem o mai bună și eficientă monitorizare a situației. Probleme s-au acumulat foarte multe, în special canalizarea. Avem o mică dificultate pe proiect, în ceea ce privește salubritatea. Tehnica este deja primitivă, dar avem probleme în ceea ce privește statutul juridic: nu știm cum să transmitem, cum să luăm, preluăm. Deci, aceste aspecte trebuie de discutat cu toți primarii. Este important să

aflăm cum se procedează în alte localități și să preluăm bunele practici. Avem curaj, avem optimism să îndeplinim ceea ce am promis cetățenilor!”

Grigore REPESCIUC, primarul de Căușeni:

VREAU SĂ FIM O FORȚĂ, VREAU SĂ FIM UNIȚI, PENTRU CĂ DOAR AȘA VOM ATACA ȘI REZOLVA EFICIENT DIFICULTĂȚILE NOASTRE COMUNE!

„Fiecare primar de oraș are aceleași probleme ca ale tuturor edililor. Vreau să fim o forță, vreau să fim uniți, pentru că doar așa vom ataca și rezolva eficient dificultățile noastre comune.”

Primăria orașului Căușeni colaborează cu proiectul din 2012 și beneficiem de instruire, asistență tehnică, financiară și investițională. E nevoie ca acest proiect să aibă continuitate, iar noi, primarii de orașe, prin discuții și dezbateri, să identificăm necesitățile și să facem împreună demersurile de rigoare pentru a le acoperi.”

Grigore ROBU, primar de Nisporeni:

NOI AVEM NEVOIE SĂ LANȘĂM PARTENERIATE DIRECTE CU PARTENERII INTERNAȚIONALI DE DEZVOLTARE!

„Noi avem nevoie să lansăm parteneriate directe cu partenerii internaționali de dezvoltare! Atâta timp cât aceasta nu o să existe o să avem birocrație și o să batem pasul pe loc. Noi avem deja în derulare câteva proiecte la care lucrăm cu donatorii și sunt proiecte de succes. În mandatul actual, în calitate de priorități, am de rezolvat mai multe probleme: apeductul, canalizarea, atragerea investițiilor străine. Avem deja planuri în acest sens, dar și 14,5 milioane de lei, care înseamnă jumătate

din necesar. Perseverăm și contăm mult pe sprijinul direct al donatorilor, care trebuie să aibă încredere în primari, unicii aleși direct de popor și mandatați să rezolve problemele cetățenilor. Este nevoie de o colaborare națională a tuturor primarilor, fiecare dintre care trebuie să se implice plenar, deoarece avem în față aceleași obiective și, în majoritatea cazurilor, pentru îndeplinirea acestora sunt binevenite mecanisme comune”.

Serghei FILIPOV, primar de Taraclia:

ODATĂ CU INSTITUIREA ACESTUI CENTRU, TIMPUL DE DESERVIRE ȘI ELIBERARE A ACTELOR S-A REDUS CU 40-50%, CETĂȚENII NU MAI SUNT NEVOIȚI SĂ BATĂ DE LA O UȘĂ LA ALTA ȘI SĂ VINĂ LA PRIMĂRIE DE MAI MULTE ORI

„Cu suportul Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) prin intermediul Proiectului de Susținere a Autorităților Locale (LGSP), am deschis Centrul de Informare și Deservire a Cetățenilor. Centrul a reușit deja să producă economii în costurile operaționale, economii care se estimează la aproximativ 20.000 MDL. Pe lângă beneficiile din punct de vedere administrativ pe care le simte Primăria, cel mai important lucru constă în reformarea

CALM, PARTENER USAID ÎN PROCESUL DE SUSȚINERE A APL

serviciilor. Odată cu instituirea acestui Centru, timpul de deservire și eliberare a actelor s-a redus cu 40-50%, cetățenii nu mai sunt nevoiți să bată de la o ușă la alta și să vină la primărie de mai multe ori.”

Ion CIUMAC, primar de Ocnița:

„Orașul nostru e cel mai de nord. Sunt la primul mandat, dar problemele orașului le cunosc nu din auzite. Orașul Ocnița are deja un plan socio-economic de dezvoltare, care are cinci direcții

strategice, printre care dezvoltarea serviciilor comunale și a celor de eficiență energetică. Apeeductul și sistemul de canalizare are peste 40 de ani, este uzat și necesită o reconstrucție. Lucrăm cu Fondul Ecologic pe acest aspect. Totodată, în ceea ce privește iluminarea stradală, avem în derulare un proiect, dar e nevoie de mai multe investiții pentru a acoperi tot teritoriul orașului. Totodată, problema câinilor vagabonzi este una care trebuie de rezolvat în regim de urgență. Întâlnirea aceasta, sub egida CALM, este foarte binevenită.

Prin comunicare cu colegii ne împărtășim problemele, dar și soluțiile. Am luat multe idei, pe care le voi implementa în localitatea mea!”

Gheorghe BRAȘOVSCII, primarul or. Sîngerei:

„În cadrul programului de consolidare a capacităților, orașul Sîngerei a beneficiat de un suport substanțial. Am primit un autogreder, cu ajutorul căruia s-a observat imediat îmbunătățirea a serviciilor pe timp de iarnă. În acest an, USAID ne-a ajutat

să deschidem Centrul de Informare și Prestare Servicii pentru Cetățeni. Cu sprijinul poporului american, cetățenii din Sîngerei vor avea acces la informații necesare în timp util oferite într-un singur punct, vor primi servicii și acte mai rapid.”

Simion TATAROV, primar de Rezina:

„Eu vin di mediul de afaceri, știu ce trebuie să fac. Noi suntem oraș de frontieră, este o prioritate pentru mine să asigurăm tranzitul transportului de mare

tonaj care vine din Transnistria. Suntem în proces de dare în folosință a unei stații de epurare. Din fericire, avem o majoritate în consiliu, împreună cu care vom încerca să rezolvăm, metodic și rațional, problemele care există. Vreau să mulțumesc foarte mult USAID pentru suportul pe care ni-l oferă, pentru utilajul pe care ni l-a oferit și sper la o conclucare bună în continuare, în beneficiul cetățenilor.

Următoarea întâlnire trimestrială a primarilor de orașe va fi organizată în Dondușeni până la sfârșitul anului.

CALM BATE ALARMA: MINISTERUL EDUCAȚIEI ESTE PE CALE SĂ COMITĂ ABUZ ȘI ÎNCĂLCAREA AUTONOMIEI LOCALE !

Recent, Ministerul Educației a elaborat un proiect prin care sunt operate modificări la ordinul ministrului Educației care vizează procedura de desemnare a directorilor instituțiilor preșcolare. Astfel, potrivit noilor prevederi, APL 1 vor fi lipsite de competența de a organiza concursul, ceea ce, în opinia Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) reprezintă un abuz cras și încălcare flagrantă a cadrului legal național și internațional din domeniul autonomiei locale și descentralizării.

Prin prezenta Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) își exprimă *nedumirea, dezamăgirea și îngrijorarea profundă* în legătură cu prevederile introduse în varianta finală a proiectului „Cu privire la modificarea și completarea Ordinului Ministerului Educației nr. 163 din 23 martie 2015 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la organizarea și desfășurarea concursului pentru ocuparea funcției de director și director adjunct în instituțiile de învățământ general” – în continuare Proiect. Prin acest proiect, se urmărește lipsirea autorităților

locale de nivelul I de dreptul de a iniția și organiza concursul privind ocuparea funcțiilor de conducere în instituțiile de învățământ preșcolar. Această modificare la capitolul competența autorităților locale, în afară de faptul că prezintă semne evidente de ilegalitate, neconstituționalitate și regres în raport cu varianta sa în vigoare, au apărut „peste noapte” și în secret, nefiind respectate nici elementele prevederi legale privind transparența în procesul decizional, precum și procedura specială și OBLIGATORIE de consultare a autorităților administrației publice locale, prevăzută expres de lege.

Constatăm cu regret o lipsă de continuitate și corelare a activității/acțiunilor Ministerului Educației în raport cu cadrul legal în vigoare din domeniul administrației locale și descentralizării. Menționăm că, Regulamentul respectiv la capitolul competențele autorităților locale, a constituit subiectul unor discuții și negocieri ample cu conducerea anterioară, în rezultatul cărora s-a ajuns la o variantă logică și conformă cadrului constituțional și legal actual din domeniul autonomiei locale și descentralizării – decizia privind organizarea concursului este o competență legală, firească și exclusivă a APL 1 (în cazul instituțiilor preșcolare și extrașcolare) și APL II (în cazul instituțiilor preuniversitare), care este angajator și care conform legii emite ordinul de angajare, supraveghează activitatea directorului și din bugetul cărui se asigură funcționarea instituțiilor respective.

Totodată, modul cum au fost elaborate aceste modificări, graba, caracterul semisecret, autoritar și unilateral prin care se promovează schimbările respective, certifică o revenire la practicile din trecutul totalitar și o lipsă totală de respect față de autoritățile publice locale, precum și o desconsiderare vădită a constituției

și cadrului legal din domeniul APL, autonomiei locale și descentralizării. Încălcările literei și spiritului legii în acest caz sunt într-atât de evidente, că trezesc o nedumerire și semne foarte mari privind buna credință și competența autorilor unor astfel de „novațiuni”. Se creează impresia că cineva și-a pus drept scop să discrediteze din start activitatea noii conduceri al Ministerului dat, inclusiv prin tensionarea relațiilor cu APL.

O astfel de acțiune unilaterală și nedemocratică știrbește din autonomia locală, care și așa este una fragilă în Republica Moldova. Totodată, aplicarea unei astfel de decizii este contrară Codului Educației și principiilor constituționale ale autonomiei locale și descentralizării. Pe fundalul declarațiilor privind importanța derulării proceselor de descentralizare, această decizie nu este decât un pas înapoi, în direcția inversă decât cea stipulată în Carta Europeană a Autonomiei Locale și angajamentele față de Consiliul Europei. Mai mult ca atât, atragem atenția asupra faptului că toate abuzurile contra autonomiei locale și încălcările angajamentelor asumate prin diverse acte internaționale sunt monitorizate sistematic și cu strictețe. Aspect, extrem de important în contextul solicitărilor Republicii Moldova de a fi scoasă de sub monitorizarea Consiliului Europei.

Constatăm deja a câta oară că astfel de situații apar și din lipsa unui dialog instituțional și a unor consultări prelabile reale cu APL/CALM, adică neimplicarea din start a reprezentanților APL în procesul de elaborare a unor astfel de propuneri, aceasta fiind contrar mai multor acte normative naționale și internaționale: Carta Europeană a Autonomiei Locale în vigoare din 01.02. 1998 (art. 4 alin. 6); Legea nr. 435 privind decentralizarea administrativă care se referă

la *principiile dialogului instituțional și parteneriatului public-public* (art. 3); Legea nr. 436 privind administrația publică cală (art. 6) etc.

Considerăm că anume lipsa unui dialog real cu APL și societatea civilă, constituie una din cauzele radicalizării societății din ultimul timp și diminuării drastice a încrederii în actul guvernamental din partea cetățenilor. Sperăm că în cazul dat, argumentele de ordin legal și practic aduse în adresarea CALM către Guvern și Ministerul Educației, să fie suficiente pentru a iniția un dialog constructiv cu APL și a opri abuzul, încălcarea legii și tensionare relațiilor cu autoritățile locale.

Prin urmare, în conformitate cu cele menționate mai sus, CALM a adresat guvernului o notă prin care CERE:

1. Excluderea din textul proiectului respectiv a prevederilor neconstituționale și ilegale ce limitează autonomia locală și lipsesc APL 1 de dreptul de a decide în privința organizării concursului.

2. Revenirea la varianta actuală a **Regulamentului cu privire la organizarea și desfășurarea concursului pentru ocuparea funcției de director și director adjunct în instituțiile de învățământ general**, prin care organizarea concursului pentru directorii instituțiilor de educație ante-preșcolară, instituțiile de învățământ preșcolar și instituțiile extrașcolare (de nivel local) *urmează să fie organizat integral de către APL de nivelul I, prin emiterea dispoziției de către primar.*

3. Asigurarea pe viitor a unui proces real și efectiv de implicare/consultare a autorităților publice locale în cazul elaborării/adoptării tuturor actelor ce vizează drepturile și interesele APL, în stricta conformitate cu legea în vigoare.

CALM, PARTENER ÎN APLICAREA MODELULUI NORVEGIAN DE COOPERARE

20 de primari moldoveni vor vizita Norvegia, în cadrul unui proiect de schimb de bune practici. Asta, după ce CALM a inițiat un șir de activități, în colaborare cu Asociația Norvegiană a Autorităților Locale și Regionale (KS). Asociația are o experiență considerabilă în proiecte de colaborare internațională atât în Europa, Balcani, Rusia, cât și în țări în curs de dezvoltare.

Principiile ulterioarei colaborări au fost discutate în cadrul unui seminar, cu genericul: "Mecanismul de cooperare internațională între comunitățile locale din Norvegia (MIC): experiența existentă, perspective și oportunități în dezvoltarea cooperării între comunitățile locale din Republica Moldova și Norvegia.

În debutul întâlnirii, consul-

tantul superior KS, Bjorn Rongevaer, a prezentat detalii privind sistemul de administrație publică din Norvegia. Astfel, primarii au aflat că în țara fiordurilor există 159 de municipalități. Un fapt și mai interesant este că veniturile publice locale totalizează aproximativ 17% din PIB-ul Norvegiei, fără petrol și gaze. Totodată, administrațiile locale angajează circa 19% din întreaga forță de muncă norvegiană.

În același timp, reprezentantul KS a menționat că mecanismul de cooperare internațională între comunitățile locale din Norvegia și alte țări este unul care încurajează relațiile pe mai multe aspecte ce țin de dezvoltarea unei guvernări locale pu-

ternice. Oficialul a menționat: "Cooperarea Internațională Municipală (MIC) permite autorităților locale de a exercita/livra pe deplin mandatul lor și a furniza servicii adecvate, relevante și durabile pentru cetățeni".

Președintele CALM, Tatiana Badan, a specificat că transferul de practici norvegiene îi va ajuta pe primarii moldoveni să-și fortifice capacitățile de intervenție în diverse domenii. Asta, deoarece Norvegia are un sistem evoluat și eficient de autogovernare locală, iar edilii norvegieni au experiența necesară, care poate mișca lucrurile și în țara noastră.

"Prin implementarea meca-

nismului de cooperare internațională, cu suportul KS, ne propunem consolidarea capacităților primarilor, care vor fi mai pregătiți în procesul de descentralizare și transfer de putere, responsabilități și resurse la nivel local.", a menționat directorul executiv CALM, Viorel Furdui. În același timp, Furdui a specificat că rolul CALM în cadrul MIC va ține de mobilizarea și susținerea guvernelor locale din Republica Moldova. Organizația va asigura că proiectele MIC depuse de primari vor fi în acord cu prioritățile naționale. Totodată, CALM va ajuta membrii săi în stabilirea obiectivelor și prioritizarea, planificarea și punerea în aplicare MIC: "De fapt, la etapa actuală, vom oferi posibilitatea primarilor să stabilească anumite contacte cu colegii din Norvegia, să lucreze împreună, să identifice aspecte de interes comun și să elaboreze planuri de acțiuni. Totodată, CALM, în baza propunerilor, va elabora un formular care va fi expediat tuturor primărilor.", a explicat Viorel Furdui.

Discuțiile au reliefat interesul deosebit al celor două părți de a realiza parteneriate și proiecte comune în domeniul dezvoltării resurselor umane, în folosul și în interesul administrațiilor publice, locale și centrale, ale ambelor țări.

Amintim că, în ianuarie 2015, o delegație a Asociației Norvegiene a Autorităților Locale și Regionale (KS) s-a întâlnit cu reprezentanții Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM). Discuția a vizat oportunitățile de dezvoltare a cooperării între autoritățile locale din Republica Moldova și Norvegia. Din start, s-a decis că aceasta se va baza pe împărtășirea experienței asociației norvegiene, dar și pe elaborarea mai multor proiecte comune de dezvoltare.

Asociația Norvegiană a Autorităților Locale și Regionale (KS) este singura asociație reprezentativă a municipalităților, județelor și întreprinderilor publice locale din Norvegia.

Programul MIC este finanțat de către Ministerul Afacerilor Externe al Norvegiei.

LETONIA, POVESTEA DE SUCCES A DESCENTRALIZĂRII: EXPERIENȚĂ DISEMINATĂ DE CALM

În data de 22 septembrie 2015, Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) a întrunit primarii din toată țara pentru a dezbate cele mai actuale probleme din domeniul APL, prin prisma mai multor reprezentanți ai LALRG, asociația primarilor din Letonia, țară cu cele mai avansate reforme în direcția descentralizării. Pe ce se bazează povestea de succes a Letoniei și ce strategii ar putea fi preluate și adaptate, au fost aspectele cheie a unei discuții informale dintre edilii din ambele țări.

În debutul întâlnirii, președintele CALM, Tatiana Badan a menționat că LALRG este prima asociație internațională cu care Congresul Autorităților Locale din Moldova a semnat un acord de colaborare, iar de atunci acțiunile comune au fost multiple: „În special, aș vrea să menționez vizitele de studiu, care au fost extrem de informative și utile pentru primari. Multe dintre inițiativele implementate de colegii noștri pot fi aplicate și în țara noastră. Sigur, noi nu beneficiem de aceea voință politică de care s-au bucurat ei, dar trecutul nostru comun ex-sovietic și pașii pe care i-a făcut Letonia, ar trebui să ne învețe mai multe despre direcția în care trebuie să mergem pentru a lupta cu încercările autorităților de a păstra reminiscențele centralizării și, implicit, pârghiile excesive de control asupra APL”.

La rândul său, secretarul general al Asociației APL din Letonia, Mudite Priede a specificat că experiența acumulată de primarii letoni în gestionarea localităților, dar și de Asociație în reprezentarea intereselor acestora sunt două aspecte care pot deveni un îndrumar bun pentru APL din Republica Moldova:

“Suntem la dispoziția Dvs., și eu, și primarii, pentru a vă împărtăși cum s-a făcut reforma descentralizării în țara noastră, ce modificări legislative au fost efectuate, astfel încât să atingem un grad cât mai înalt al democrației și autonomiei locale.”

Din Letonia au mai venit în vizita de documentare - ELITA KRESSE, Coordonatorul de proiecte al Asociației APL din Letonia (LALRG), LIGITA GINTERE, primar Jaunpils, AIVARS MUCENIEKS, primar Ventspils, NORMUNDS ŠTOFERTS, primar Kandava și GUNDARS VAŽA, primar Engure.

Membrii CALM, dar și cei ai Asociației LALRG au avut un schimb de păreri privind descentralizarea, reforma administrației publice, dar și au abordat aspecte ce vizează descentralizarea fiscală. În luările de cuvânt, primarii au menționat că reforma în țara noastră riscă să fie compromisă, și asta deoarece o etapă importantă – consolidarea bazei fiscale a APL, la moment este blocată. Edilii din localitățile din Republica Moldova s-au interesat cum a fost efectuată reforma teritorial-administrativă în Letonia, cum sunt elaborate bugetele locale, cum suplinesc veniturile proprii primării letoni, pe ce principia sunt fundamentate proiectele inter-municipale, etc.

Primarii moldoveni au aflat că autoritățile locale din Letonia beneficiază de o autonomie financiară largă, iar acest lucru le ușurează foarte mult activitatea. În comparație cu Republica Moldova, care are restanțe la acest capitol, impozitul pe venitul persoanelor fizice în Letonia se colectează la locul de reședință/domiciliu a persoanei și constituie 75% din totalul sumei colectate. Altele 25% fiind virate într-un fond special (de solidaritate), pentru susținerea comunităților locale cu un potențial economic și financiar mai mic.

Două zile mai târziu, delegația Asociației LALRG a vizitat primăria orașului Călărași, unde a continuat schimbul de opinii și păreri despre derularea reformelor în Republica Moldova, deja având la bază experiența unei localități. Întâlnirea s-a desfășurat, la fel, într-un cadru informal și o atmosferă caldă și colegială.

Au urmat vizite la fel de informative și utile la Strășeni, Ște-

fan Vodă, UTA Găgăuzia și Căușeni. Aici, APL din ambele țări au discutat despre provocările din domeniu, dar și despre modelele bune de preluat.

Colegii din Letonia au fost ghidați în cele mai pitorești locuri, la obiective care reprezintă proiecte de succes ale administrației din aceste localități, le-a fost organizat un amplu program cultural, dar și o degustare cu vinuri de colecție.

COLABORĂRI FĂRĂ FRONTIERE

ORAȘUL STRĂȘENI S-A ÎNFRĂȚIT
CU ONEȘTIUL ROMÂNESC

Primarul municipiului Onești, Alexandru Cristea, și edilul orașului Strășeni din Republica Moldova, Valentina Casian, au semnat documentele ce consemnează aprobările date de consiliile locale privind înfrățirea între cele două orașe. Acordul de înfrățire prevede, printre altele, că Onești și Strășeni vor derula proiecte comune în domeniile educației, culturii, sportului, sănătății, asistenței sociale și turismului.

Consiliul Local Onești a votat un proiect de Hotărâre privind Acordul de Înfrățire dintre cele două localități. Conform documentului votat de consilierii oneșteni la propunerea viceprimarului cu atribuții de primar Alexandru Cristea, între cele două localități se vor încheia, de comun acord, "proiecte în domeniile: educație, cultură, sport, sănătate, asistență socială, economie, turism".

În ceea ce privește cooperarea economică dintre cele două localități, "autoritățile locale competente vor crea condiții favorabile pentru desfășurarea de activități comerciale de către persoane fizice și juridice din cele două unități administrative teritoriale". Totodată,

"se va acorda o atenție deosebită colaborării între întreprinderile mici și mijlocii și participării la târgurile și expozițiile organizate în România și Republica Moldova", se mai arată în documentul aprobat de Con-

siliul Local Onești.

O atenție deosebită va fi acordată, potrivit documentului, cooperării economice directe dintre cele două orașe. «Vom crea condiții favorabile pentru desfășurarea de activități comerciale de către persoane fizice și juridice din cele două unități administrative- terito-

riale. Totodată, ne-am propus să acordăm o atenție deosebită colaborării între întreprinderile mici și mijlocii și participării la târgurile și expozițiile organizate în România și Republica Moldova», a declarat Alexandru Cristea, primarul municipiului Onești. Potrivit acestuia, „planului spiritual, pentru care avem paliere comune, trebuie, cu prioritate, să-i acordăm și unul material, în contextul în care putem aduce orașului Strășeni experiența Oneștiului”.

La rândul său, Valentina Casian consideră că un asemenea acord de înfrățire îi va impulsiona pe cei care se gândesc la temeinicia unor relații eficiente între comunitățile românești.

«Vorbind plastic aş spune că punerea în fapt a acestui acord de înfrățire va contrazice faptele unor oameni care au pantalonii rupți, dar poartă cravată asortată la culorile unui partid politic. Poate părea dur ceea ce spun, dar asemenea personaje încurcă mult proiecte valoroase de dezvoltare. Colaborarea cu Onești, municipiu în care se află o puternică intelectualitate tehnică și din domeniul economic sunt sigură că va permite reevaluări și declanșarea de inițiative valoroase pentru populația din Strășeni», a afirmat Valentina Casian.

INTERVIURI CU IMPACT

GHEORGHE GRIGORAȘ:
„ATÂTA TIMP CÂT SATUL
E SĂRAC, UN STAT
NU POATE FI BOGAT”

LA ATÂTA NUMĂR DE POPULAȚIE NU E RENTABIL SĂ AVEM ATÂTA CONDUCERE...

Europa Liberă: Domnule primar, ce e mai ușor: să schimbi situația în bine în stat sau în sat?

Gheorghe Grigoraș: „Atât timp cât nu o vom schimba în sat, nu e posibil să o schimbăm în stat. E clar că sunt multe care vin de la centru, de la conducerea guvernului, a republicii în întregime, cu toate organele, dar atâta timp cât satul e sărac, un stat nu poate fi bogat.”

Europa Liberă: Ciuciuleni e un sat care se schimbă în bine? Infrastructura reușește să o îmbunătățească? Pentru că aceasta așteaptă lumea - canalizare, apeduct, drumuri practicabile.

Gheorghe Grigoraș: „Corect. Recunosc faptul că o perioadă de timp au stagnat aceste proiecte de infrastructură. Acum în comunitate s-a schimbat aspectul drumurilor, chiar drumul de acces, care pentru noi era o problemă, cu risc de accidente la drum. Și la capitolul aprovizionării localității cu apă, tindem mult să implementăm și un proiect de canalizare, concomitent. Lasă mult de dorit proiectele de salubritate. Am apelat tot timpul la proiecte regionale.

Consider că aceasta ar trebui să fie o strategie unică și de strictă importanță pentru republică. Cu eforturi comune un serviciu poate fi mai rentabil, deoarece contează numărul de abonați la orice rețea, fie de apeduct, de aprovizionare cu gaze, salubritatea. Trei ani ne-am chinat să avem un proiect de salubritate în cinci primării, opt localități din raza centru, de unde începe râul Cogâlnic. De aici depinde

curățenia râului până la Delta. Nu am obținut niciun sprijin de la Fondul Ecologic pentru implementarea proiectului dat. Acum avem unele înțelegeri, am găsit și alte modalități să împărțim o parte din proiectul dat, accesul de infrastructură, să colaborăm cu Agenția de Dezvoltare Regională Centru, ceea ce ține de echipament, cu Fondul Ecologic. Cred că în comun cu aceste două fonduri poate vom reuși. Deoarece fără un mediu curat, nu se poate vorbi despre o viață îndelungată.”

Europa Liberă: E mai greu să ajungi să bați la ușa guvernanților ca să obții bani? Pentru că bugetul local e sărac. Contează și culoarea politică pe care o are primarul?

Gheorghe Grigoraș: „Da. Cât n-ar fi de straniu, până în prezent depinde și de aceasta. Deoarece tangența la multe proiecte, baza de susținere depinde și de aceasta. Colaborăm cu toate partidele de la guvernare, am colaborat și nu am avut probleme. Dar oricum accesul la diferite fonduri... Cu atât mai mult că am preluat primăria cu datorii istorice din două mandate anterioare și e clar că mi-ar fi fost foarte greu, dacă atunci nu aveam susținere de la una dintre formațiunile politice de la guvernare. Deseori la diferite întruniri, întocmind proiectele respective, nu au fost motive să nu fie acceptate.”

Europa Liberă: Dar cu banii din bugetul satului ce cheltuieli puteți acoperi?

Gheorghe Grigoraș: „Doar pentru energia electrică, telefoanele și mici proiecte de necesități locale. Atâta timp cât multe

sunt la centru, nu putem vorbi că ne-am putea descurca cu cheltuielile din acumulările din impozite și taxe.”

Europa Liberă: Bine, dar a intrat în vigoare Legea privind finanțele publice locale, aveți autonomie financiară.

Gheorghe Grigoraș: „Deocamdată la nivel de vorbe. De fapt încă nu simțim nimic. Am elaborat bugete în două variante anul trecut, am avut probleme cu achitarea gazelor naturale pentru încălzirea grădiniței și primăriei, chiar și la capitolul procurării de carburanți.”

Europa Liberă: Acum guvernul, premierul am avut îndemnând lumea să-și strângă centura. Și dumneavoastră aici, administrația publică locală, trebuie să strângeți cureaua. La ce renunțați?

Gheorghe Grigoraș: „Noi demult, chiar venind în funcție, am început de la strângerea curelei, unde a fost posibil. Deocamdată cântărim unde este strictul necesar. Atâta timp cât taxele care se colectau plecau spre centru și apoi erau redirecționate, nu putem vorbi nimic, nu avem in-

Europa Liberă: Mediul rural este atractiv pentru investiție? Aici, în Ciuciuleni, se fac investiții de către investitori locali sau străini?

Gheorghe Grigoraș: „Suntem în căutarea unor investitori. Investitorii străini pleacă acolo unde este infrastructura respectivă.”

Europa Liberă: Aici, la Ciuciuleni, ce lipsește?

Gheorghe Grigoraș: „La Ciuciuleni avem materie primă, dar nu avem proiecte, din partea investitorilor străini. Căutăm investitori la secția de conservare care staționează. Avem pământuri, am avut recolte bune, nu am avut piață de desfacere. Am avut și prune la început de privatizare, acum suntem la struguri de masă, sortul „Moldova”, avem roadă bună și este necesitatea de a avea agenți economici care să se ocupe cu comercializare fie în statele CSI, fie în comunitatea europeană.”

Europa Liberă: Și lumea e dezamăgită, aduce reproșuri celor din vârful puterii, se implică în a schimba și aspectul localității?

Gheorghe Grigoraș: „Este o localitate mare, de aceea e firesc

nostalgici și ar prefera fosta Uniune Sovietică.”

Europa Liberă: Și vectorul politicii externe a divizat lumea și în sat?

Gheorghe Grigoraș: „Da. Depinde de la persoană la persoană.”

Europa Liberă: În reușita reformelor omul de la firul ierbii crede? Sunt capabili cei de la guvernare să aducă prosperitate și bunăstare în casa fiecărui cetățean, așa, de fapt, cum au promis și în campania electorală?

Gheorghe Grigoraș: „Mulți au sperat la mai mult bine. O parte acum sunt disperați de tot ce se întâmplă. Încă nu e târziu ca guvernării de astăzi să-și facă o concluzie și nu e târziu să-și repare greșelile.”

Europa Liberă: Cum să le repare? Și care sunt cele mai mari greșeli?

Gheorghe Grigoraș: „Cele mai mari greșeli au fost făcute în sistemul financiar – băncile devalizate și unele proiecte care nu au izbândă.”

Europa Liberă: Despre dispariția miliardului vorbește aproape fiecare.

GRIGORE ROBU: "E MAI UȘOR SĂ CUREȚI COPACUL DE CRENGI USCATE DECÎT SĂ-L TAI ȘI SĂ PUI ALTUL ÎN LOC"

Este cel mai tânăr primar din raionul Nisporeni. A reușit să-l detroneze pe cel mai de temut contracandidat al său. Are doar 27 de ani, multă energie și entuziasm. Este vorba de Grigore Robu, primarul orașului Nisporeni, căruia i-am solicitat un interviu pentru "Expresul".

Domnule Robu, ați câștigat alegerile. Nu vă este frică de responsabilitatea care a căzut pe umerii dumneavoastră?

Rezultatele alegerilor nu m-au luat prin surprindere, nu m-au pus în dificultate sau în fața fricii. Știu ce înseamnă să-ți asumi un angajament, cunosc ce înseamnă să obții o victorie, pe care trebuie să o demonstrezi într-o muncă ulterioară. Deci, o să reușesc cu siguranță și o voi demonstra prin implicarea mea în toate proiectele sociale care se derulează și se vor derula în continuare. Nisporeniul este orașul meu de baștină, așa că e principial pentru mine să am rezultate bune și să merg cu capul sus după patru ani de mandat. Este important să lăsăm urme frumoase și loc de bună ziua, indiferent de statutul social pe care îl avem.

Vârsta pe care o aveți, nu credeți că va fi un impediment pentru investitori?

Vârsta mea fragedă, așa cum spun mulți cetățeni ai orașului, cred că nu este un obstacol. Din contra, entuziasmul și energia pe care le am – și sper să le am mult timp încă înainte – îmi vor fi de folos. Am avut deja o întâlnire cu câțiva investitori străini, am negociat cu ei câteva puncte sensibile într-un contract și am reușit să-i conving că sunt prioritare. Asta este dovada că cei tineri sunt capabili, pot aduce schimbarea și merită încrederea cetățenilor pentru a face lucruri bune și frumoase în comunitatea în care trăiesc.

Cum vi s-a părut prima

săptămână de activitate?

A fost o săptămână nu foarte ușoară. Ba chiar dificilă. Am avut foarte multe probleme de soluționat și toată lumea dorea cât mai repede să le soluționeze. Nu am reușit să fac atât de multe pe cât mi-aș fi dorit. Imediat ce am venit în funcție, am aprobat să fie instalat un cort în centrul orașului, împreună cu Secția Situații Excepționale din Nisporeni, dat fiind faptul că am avut zile caniculare. M-am documentat în detalii în ceea ce privește proiectul Prut – Nisporeni. Deoarece este un proiect primordial pentru Nisporeni, care a fost început încă de administrația anterioară, ne propunem să-l ducem cât mai repede la bun sfârșit. Am avut, în acest sens, o întâlnire cu o delegație de la Agenția de Dezvoltare Austriacă și reprezentanți ai Uniunii Europene. Am vorbit despre problemele care există și despre prioritățile asupra cărora trebuie să ne concentrăm. Ceea ce m-a bucurat cu adevărat este faptul că în acest proiect este implicată și lucrează alături de mine o echipă profesionistă foarte capabilă, cu care am găsit limbaj comun chiar din primele zile. În plus, deoarece cunosc limba engleză, mi-a fost mult mai simplu să discut cu investitorii.

Care vă sunt planurile pentru următorii patru ani?

Planurile pentru acest mandat au fost stabilite în programul meu electoral. Am început să lucrez la ele chiar din primele zile. Am luat sub control cele mai sensibile și mai importante pro-

FĂRĂ UN MEDIU CURAT, NU SE POATE VORBI DESPRE O VIAȚĂ ÎNDELUNGATĂ....

formația respectivă. Când se va trece de la vorbe la fapte, vom putea face și calcule. Astăzi din vorbe nu putem face calcule.”

Europa Liberă: Se cer reforme și în administrația locală?

Gheorghe Grigoraș: „Da, întocmai. Trebuie să optimizăm cheltuielile, chiar și unitățile de state, cu toate că ele nu sunt atât de multe. După cerințele solicitate de la investitorii străini, de la centru, cred că este necesitatea de comasare. Deoarece același raion Basarabca are vreo 11 localități și raionul Hâncești, unul dintre cele mai mari – aceleași unități, aceleași fonduri. E clar că de aici vine, nu numai de la raion, vine și la localitate. Sunt localități cu o mie de locuitori și acolo tot este primar, secretar, asistent social, percepător fiscal. În așa caz, nu pot fi acumulările și cheltuielile identice.”

să fie și pesimiști, și optimiști, ar fi jumătate la jumătate. Mie îmi pare rău că embargoul impus de Rusia a adus la aceea că oamenii s-au descurajat în a prelua vița-de-vie. Pentru a distruge un butuc este de ajuns un an, ca să-l aduci iarăși la roadă, trebuie trei ani. Noi suferim economic, dar cred că va veni timpul când acei care cândva profitau de strugurii noștri gustoși și ieftini se vor muștra singuri pe ei.”

Europa Liberă: Și atunci lumea s-a împărțit între cei care vor ca Moldova să se apropie de Uniunea Europeană și cei care vor ca Moldova să fie și mai aproape de Federația Rusă?

Gheorghe Grigoraș: „Întrucât din localitatea noastră sunt mai mulți la muncă în țările în Europa, acum în jur de 70% ar vota pentru comunitatea europeană. Avem și de acei care sunt

Gheorghe Grigoraș: „Vorbim fiecare, realitatea puținii cunosc. Să sperăm că se va găsi vinovatul, ca lumea să vadă că totuși în țara aceasta poate fi pedepsit acel ce încalcă legea, ca să ne putem căuta de lucrurile necesare pentru gospodărie, pentru localitate și pentru țară în întregime.

Aș dori să-mi exprim părerea referitor la conducerea țării, la atâta număr de populație nu e rentabil să avem atâta conducere.

Noi cu legile existente putem să trăim 50 de ani liber, dacă le vom respecta. Și în cazul de față nu este necesitatea să avem 101 deputați ca să conducă un popor care nu are unde lucra și nu se poate singur pe dânsul întreține, nu să mai întrețină pe alții, care nu produc nimic, numai consumă ce creștem noi la țară...”

Sursa: Europa Liberă

GRIGORII ROBU: "E MAI UȘOR SĂ CUREȚI COPACUL DE CRENGI USCATE DECÎT SĂ-L TAI ȘI SĂ PUI ALTUL ÎN LOC"

bleme despre care am vorbit în campania electorală.

Și care sunt acestea?

Proiectul prioritar este finalizarea apeductului Prut-Nisporeni, căci apa este foarte așteptată aici de mulți ani. Cred că acest proiect va soluționa, în lanț, și multe alte probleme. Un alt proiect este salubritizarea spațiilor verzi și a parcurilor. Sunt conștient că nu va genera bani, dar, cu siguranță, va avea un impact pozitiv pentru societate. Am să lupt toți patru ani pentru a înverzi spațiile, pentru a construi terenuri de joacă pentru copii. Din prima săptămână am format o echipă care să lucreze asupra acestei probleme. Alte proiecte ar fi drumurile, iluminatul stradal, construcția unui parc industrial. Îmi doresc să fie create noi locuri de muncă pentru nisporeneni, iar parcul industrial ar fi o soluție optimă. Este stabilit deja terenul pentru acesta. Se lucrează asupra acestui proiect și în, scurt timp, urmează să propun unele soluții coordonate și cu Consiliul orășenesc.

Aveți planuri majore, credeți că veți reuși să le realizați pe toate?

În spatele acestor proiecte mari se ascunde dorința și entuziasmul pe care îl am. Unii colegi de aici, din administrația publică locală, s-au arătat cam sceptici. Eu zic că, atâta timp cât este dorință de a realiza și nu cedezi, indiferent de ce spune lumea, mai devreme sau mai târziu totul se face. Eu sunt conștient de faptul că entuziasmul meu ar putea să dispară, dacă nu vor exista resurse financiare, dar asta n-o să mă împiedice, ba din contra, voi fi și mai insistent, să caut alte surse de finanțare ca să realizez ceea ce mi-am propus. Unele proiecte vor fi, poate, doar începute sub conducerea mea și vor fi continuate de altă administrație sau chiar de mine în alt mandat. Nu este exclus. Important e ca lucrurile să fie începute. Iar bani se vor găsi atâta timp cât este voință.

Având atât de multe planuri mărețe, nu veți ajunge să spuneți și dumneavoastră că sunteți însurat cu primăria?

Nu știu, deocamdată, ce să răspund la această întrebare, dar nu exclud că, acordând atâta timp problemelor sociale și proiectelor pe care vreau să le implementez, voi avea foarte puțin timp pentru viața personală. Voi încerca, totuși, să găsesc un echilibru în toate, căci un manager de succes trebuie să fie de succes pe toate planurile. Am să vă pot răspunde exact la această întrebare peste doi sau chiar patru ani.

Care sunt relațiile cu noii colegi?

Cea mai mare parte dintre colegi îmi sunt cunoscuți. Ba chiar am avut surpriza să întâlnesc aici și colegi de liceu. Eu am încercat să transmit un mesaj clar: primarii se schimbă, dar oamenii trebuie să lucreze mai departe. Nu am venit în primărie să dau pe cineva afară, am venit să duc lucrurile mai departe. Nu exclud că, peste o perioadă, cineva o să plece sau va fi rugat să plece. Nu se va întâmpla din considerente politice sau personale. În calcul vor fi luate doar calitățile profesionale. E mai ușor să cureți copacul de crengi uscate decât să-l tai și să pui altul în loc.

EXEMPLE BUNE DE URMAT

COLIBAȘI ȘI CRIHANA VECHE, ÎN CĂUTAREA POLITICILOR PUBLICE DURABILE

În data de 10 septembrie 2015, în localitățile Colibași și Crihana Veche din raionul Cahul, au fost organizate două ședințe ale grupurilor de lucru pentru identificarea problemelor comunitare și selectarea aspectelor pentru care urmează a fi elaborate politici publice locale.

Iar în satul Crihana Veche raionul Cahul – starea ecologică proastă din cauza sistării evacuării gunoierului me-najer.

În etapa imediat următoare, după un seminar de instruire a grupurilor create, vor fi elaborate politici publice locale, care vor permite soluționarea problemelor identificate la nivel local.

Aceste activități sunt parte componentă a proiectului „POLITICI PUBLICE LOCALE PRIN CONSENS SOCIAL – POLITICA ADMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE DE EFICIENTIZARE A RESURSELOR LOCALE”, care își propune drept scop sprijinirea autorităților locale din 8 localități / comunități pilot din Republica Moldova de a elabora politici publice de interes local, care să determine eficientizarea utilizării resurselor în comunitățile locale în vederea maximizării veniturilor la bugetele locale, cu asigurarea obținerii consensului social.

Proiectul este implementat de Fundația Parteneri pentru Dezvoltare Locală (FPDL) – România în parteneriat cu Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) – Republica Moldova și Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) și este finanțat de Ministerul Afacerilor Externe (MAE) – România din bugetul de Asistență Oficială pentru Dezvoltare (AOD) și co-finanțat de Fundația Parteneri pentru Dezvoltare Locală (FPDL) – România, cu contribuția Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) – Republica Moldova.

În acest sens, consultanții Victoria Matveev și Maria Ajder, cu ajutorul instrumentului Matricea SWOT, au facilitat procesul de selectare și analiză ulterioară a problemelor identificate de către grupurile, din care fac parte atât reprezentanții APL din satele Colibași și Crihana Veche, cât și cetățenii activi din diverse domenii de activitate.

Astfel, în satul Colibași, raionul Cahul, grupul de lucru a identificat două probleme comunitare: I – Pericol mare pentru viața și sănătatea pietonilor (copiilor și cetățenilor adulți din localitate), din motivul depozitării în spațiile publice, pe trotuarele aferente drumurilor cu trafic mare și mic a materialelor de construcție, unităților de transport și altor obiecte; II – Durabilitatea activității Centrului de procesare a producției agricole neasigurată din motivul inexistenței unei politici publice locale privind buna funcționare a acestuia.

ASOCIAȚIILE PRIMARILOR, VERIGILE PUTERNICE ALE CALM

CALM este mai puternic ca niciodată. După un tur de forță, în care au fost organizate întâlniri în toate raioanele țării, reprezentanții APL din teritoriu și-au exprimat disponibilitatea și dorința de a merge alături de Congresul Autorităților Locale spre atingerea scopului comun: fortificarea autonomiei locale. Astfel, au fost reînnoite angajamentele între CALM

și Asociațiile rationale ale primarilor, care au constituit și constituie o rețea de implicare și consacrare cauzei comune. Prin acest demers, CALM își propune dezvoltarea organizațională, o comunicare eficientă între membrii CALM, crearea unui mediu de cunoaștere și o mai bună reprezentare a intereselor organizațiilor la nivel național și european. Pe de altă parte,

cooperarea între asociații poate și va constitui baza dezvoltării mai eficiente a unor proiecte inovative și utilizând mai bine resursele umane ale fiecărei asociații. Reproducem câteva ipostaze fotografice din 13 raioane, unde primarii s-au reunit în jurul acestei idei comune. Vom reveni cu alte imagini în edițiile ulterioare.

ASOCIAȚIILE PRIMARILOR, VERIGILE PUTERNICE ALE CALM

TARACLIA

FLOREȘTI

DROCHIA

HÎNCEȘTI

CĂUȘENI

LEOVA

ANENII NOI

CAHUL